

TEOLOGISK FORUM

Tidsskrift for teologisk forskning og samtale

Redaktør: Knut Refsdal

Årgang XIII, nr 1 - 1999

© Høyskolen for kristendom, Metodistkirkens Studiesenter
Vestlundveien 27
N-5145 Fyllingsdalen
Norge
Telefon: + 47 55 15 58 80
Telefaks: +47 55 15 58 85

ISSN 0802 – 1457

TEOLOGISK FORUM utgis av Nord-Europeisk Utdanningsråd for Metodistkirkens Sentralkonferanse, Nord-Europa, og utkommer med 2 numre per år. Abonnementsprisen er kr 100,- per år.

Abonnementet kan innbetales over følgende konti:

Norge og Finland:	Bankgiro:	3625.07.33016
	Postgiro:	0825.08.00909
Sverige:	Postgiro:	233606 – 3
Danmark:	Postgiro:	813 – 4669

Henvendelser om abonnement kan rettes til Høyskolen for kristendom, Metodistkirkens Studiesenter.

Redaksjon:

TEOLOGISK FORUM
Knut Refsdal
Brusemyrtoppen 4F
N-1739 Borgenhaugen
Norge
Telefon: +47 69 16 41 54
Telefaks: +47 69 15 60 73
E-post: metosarp@c2i.net

Innsendte manuskripter må være maskinskrevet.
Hvis mulig mottas artikler på diskett eller via e-post.

Innhold

Forord.....	5
-------------	---

DEL 1

Kaikka Växby: "på tredje dagen oppstånden igen ifrån de döda.....	7
Jan Petter Walaas: "skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.....	10
Jorunn Wendel: "Jeg tror på Den Hellige Ånd.....	14
Arve Rohde: "én, hellig, allmenn kirke".....	18
Solveig Meistad Hermansen: "de helliges samfunn".....	22
Bjørn Elfving: syndernas förlåtelse.....	26
Jan Brastein: "legemets oppstandelse".....	30
Ragne Fransson: "och det eviga liv".....	33

DEL 2

Olav Øgreid: Gudstjenesten og musikken.....	36
Ole-Morten Raknes: Evig pine - en ubibelsk lære?.....	46
Yngvar Ruud: Recovery - tolv trinn til sinnsro.....	54

Forord

Dette nummeret av TEOLOGISK FORUM fullfører de to temanumrene om Den apostoliske trosbekjennelse. Dessverre er det fortsatt noen "huller" i framstillingen. Dette skyldes manuskripter som jeg ikke har mottatt, til tross for lang frist og utallige påminnelser. Stort sett er det å være redaktør av TEOLOGISK FORUM en hyggelig oppgave, men akkurat dette sliter litt: At folk som har lovet å skrive ikke gjør det.

Jeg vil rette en hjertelig takk til de mange som har skrevet sine betraktninger om trosbekjennelsen i dette og forrige nummer. Jeg synes det har blitt to spennende numre, som viser noe av nordiske metodisters tenkning omkring og med utgangspunkt i trosbekjennelsen.

Ellers i dette nummeret finnes det tre artikler: **Olav Øgreid**, organist i menigheten i Stavanger i Norge, skriver om gudstjenesten, med spesiell fokus på musikken. Hans bidrag er en delvis omarbeidet presentasjon av tre foredrag holdt ved landssamlingen for metodistprestene i Norge i januar 1999.

Ole-Morten Raknes, menighetsprest på Hvitvingfoss i Norge, drøfter interessante tanker om hvorvidt den tradisjonelle læren om evig pine er en ubibelsk lære.

Yngvar Ruud, menighetsprest i Finnsnes i Norge og prosjektmedarbeider i Hjemmemisjonen og Diakonifaglig Råd, skriver i sin artikkel om recovery-bevegelsen, et forholdsvis nytt fenomen her i Norden, men ikke desto mindre en bevegelse som inneholder mange spennende trekk. Her er det masse å tenke videre på.

Neste nummer av TEOLOGISK FORUM kommer i god tid før jul. Da skal vi endelig være i rute igjen...

Jeg vil fortsatt oppfordre folk til å skrive til TEOLOGISK FORUM, ikke minst gjelder det folk fra andre land enn Norge.

Knut Refsdal

på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda

Kaikka Växby

Text: 1 Kor 15:1-22:

"Men om Kristus inte har uppstått från de döda, är er tro meningslös och ni är ännu kvar i era synder." (v. 17)

"Men nu har Kristus uppstått från de döda, som den förste av de avlidna." (v. 20)

Tydlig logik

Det finns en tydlig logik i Guds handlande genom frälsningshistorien. Rättvisan -både Guds och människors - kräver att brott skall straffas och försonas. Där finns möjligheten att sedan gå vidare, ta nya tag, leva ett "nytt" liv.

"Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår herre." (Rom 6:27)

Det ställföreträdande lidandet får sin logiska förklaring just i tanken om brott, straff och försoning. *"Ty Gud beslöt---att genom hans blod på korset stifft fred och försona allt med sig genom honom---" (Kol 1:19-20) "Ja, han var sargad för våra överträdelsers skull och slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid--" (Jes 53:5)*

Och så träder Jesus in i dödsriket, straffad för människors synder skull; han får den "lön" som synden ger: han dör.

Men där kommer den ofrånkomliga fortsättningen. Alla andra som dittills har kommit till dödsriket hör också dit. De finns där med rätta. Men så kommer Jesus - ren, syndfri,

Växby: på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda

obefläckad, i allt underkastad Faderns heliga vilja, den sanna och riktiga Människan. Det omöjliga blir möjligt - och det alldeles följdriktigt: *"Men Gud löste honom ur dödens vånda och lät honom uppstå, eftersom det inte var möjligt att döden skulle få behålla honom i sitt grepp." (Apg 2:24)*

Egentligen var Jesu uppståndelse från de döda inte något under, utan snarare något självklart. Guds frälsningsplan för mänskligheten bara fullbordades på det sättet!

En ny kropp

Uppståndelsen bevarade något och förändrade något. Bibeln berättar om hur människorna, som mötte honom som människa - och ändå var han "annorlunda" på något sätt. Maria från Magdala (Joh 20:11ff) såg bara en medmänniska när hon mötte Jesus utanför graven. Först efter en liten stund, i samtal, förstod hon vem hon talade med. Likadant var det med lärjungarna på Tiberiassjön (Joh 21:5-7). De två lärjungar som var på väg till Emmaus efter påsken upplevde samma sak: de samtalade med en medmänniska och under samtals gång förstod de att det var Jesus.

Jesus hade en ny kropp, en uppståndelsekropp. Den var lik, men ändå annorlunda. Den var inte begränsad av fysikens lagar. Han kunde gå genom stängda dörrar och bara *"försvann ur deras åsyn"* (Luk 24:31) Tidigare hade han varit bunden av det fysiska och geografiska, efter uppståndelsen var dessa begränsningar borta.

Vårt nya liv

Jesus säger: *"Ty detta är min faders vilja: att alla som ser Sonen och tror på honom skall ha evigt liv. Och jag skall låta dem uppstå på den sista dagen."* (Joh 6:40)

Paulus skriver: *"---fast vi var döda genom våra överträdelser och synder har han gjort oss levande tillsammans med Kristus ---och uppväckt oss med honom och gett oss en plats i himlen genom Kristus Jesus."* (Ef 2:5-6)

Genom tron på Kristus lever vi ett nytt liv, som Guds barn, med evigheten i våra hjärtan. Då blir vår jordiska död också bara en port in till ett annat liv, där uppståndelsen är ett faktum - en "logisk följd" av tron, försoningen, förlåtelsen och livet med Kristus.

Vår nya kropp

1 Kor 15:35-44

Jesu uppståndelse från de döda innebär också för oss ett nytt liv med en ny kropp. Förgängelsen är bara en sida av verkligheten!

Paulus ser för sig den kristna människans framtida förvandling och använder en underbar och mycket tydlig bild. Hans beskrivning av fröet som sås i ringhet men som uppstår i härlighet är mycket klar. För att få en ringblomma i din blomsterrabatt sätter du inte en ringblomma in i myllan, utan ett litet frö, som ser helt annorlunda ut. När det fröet får växa och blir vad det är ämnat till, har du en vacker blomma i din rabatt - när tiden är inne!

Vi människor tycker oftast om vår kropp. Vi behöver den, vi använder den och vi sörjer när den blir svag och vissnar. Vi gråter vid graven och förskräckes inför det

Växby: på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda

ofattbara: kistan som vi lagt ner i jorden multnar småningom. Den kropp som finns inuti den - en älskad medmänniskas eller vår egen - kommer också att multna. Vi gråter när vi till gravplatsen bär den lilla urna som innehåller askan efter en människokropp. Och vi undrar: hur är det möjligt med kroppens uppståndelse? Hur skall Gud åstadkomma det? Hur ser det ut? Skall vi känna igen varandra? Bär vår uppståndelskropp prägel av vår "gamla" kropp?

Frågorna är många. Bibeln ger en del svar. Det som är tydligt är: Det finns en uppståndelse till evigt liv. Det finns en himmelsk kropp, som blir som ett "hölje" åt vår odödliga själ. Det finns något mer och större som väntar. *"Så är det också med de dödas uppståndelse. Det som blir sått förgämligt uppstår oförgämligt. Det som blir sått föraktat uppstår i härlighet. Det som blir sått svagt uppstår fullt av kraft. Det som blir sått som en kropp med fysiskt liv, uppstår som en kropp med ande. Finns det en kropp med fysiskt liv, så finns det också en med ande. Och så står det skrivet: Den första människan, Adam, blev en varelse med liv. Men den siste Adam blev en ande som ger liv.---Och liksom vi blev en avbild av den jordiska, skall vi också bli en avbild av den himmelska."* (v.42 ff)

Samma Gud som med sitt blotta ord kunde dana en människa av stoft kan skapa en ny kropp åt oss, när stunden är inne!

Jesu liv blir vårt

Att Jesus uppstod från de döda är en självklarhet i Guds handlande, men också en bekräftelse på att Gud verkligen fullbordat sin frälsningsplan. Det som Jesus gjorde gäller alla människor i alla tider. Att Jesus uppstod från de döda betyder, att han lever också idag! Det är därför människan kan bjuda in honom i sitt liv - möta honom till frälsning - tala med honom - följa honom!

Jesu liv kan bli vårt med samma renhet, samma liv och samma uppståndelse. Paulus ber att vi skall se *"hur väldig hans styrka är för oss som tror - samma oerhörda kraft som han med sin makt lät verka i Kristus, när han uppväckte honom från de döda."* (Ef 1:19-20)

Vår tro på Jesus uppståndelse från de döda öppnar det nya livet för oss - här och nu!

skal derfra komme igjen, for å dømme levende og døde

Jan Petter Walaas

I den kristne kirke - helt fra begynnelsen på den første pinsedag med apostlene og de tre tusen i Jerusalem og like til vår egen tid med de hundretalls millioner av kristne i ulike kirkesamfunn rundt hele vår jord - har troen på Jesu gjenkomst holdt seg levende. Til alle tider har kristne vært opptatt av Jesu ord og løfte om at han en dag skal komme tilbake. Selv fortalte Jesus om sin gjenkomst flere ganger, og han brukte ulike bilder for å illustrere hvordan det skal skje og hvilke tegn som skal varsle at hans gjenkomst er nær. Evangeliene viser oss dette; særlig evangeliet etter Matteus, hvor det spesielt i kapitlene 24 og 25 gis en rekke detaljerte skildringer av hva Jesus har sagt om sin tilbakekomst og om dommen på den ytterste dag. Men også i Apostlenes gjerninger og i nytestamentets brevlitteratur, særlig hos Paulus, finner vi et levende vitnesbyrd om troen på Herrens snarlige gjenkomst og den kommende dom over levende og døde.

Om endetidsforventningen ikke alltid har holdt seg like sterk og levende som den var blant de første kristne, så har likevel den kristne kirke til alle tider bekjent Jesu gjenkomst. Denne bibelske sannheten har stått fast i to tusen år.

I den første kristne menighet ble forkynnelsen av Herrens komme blant annet knyttet til feiringen av Herrens nattverd. Paulus sier til de kristne i Korint: *"For så ofte som dere spiser dette brødet og drikker av kalken forkynner dere Herrens død, inntil han kommer."* (1. Kor. 11 : 26) I det hele tatt var troen på Jesu snarlige og plutselige gjenkomst som et lyn fra klar himmel svært levende i urmenigheten. Det at Jesus snart skulle komme tilbake skapte forventning og glede. Men forkynnelsen av hans gjenkomst gjorde også at mange kristne ble skremt. I brevet til menigheten i Tessalonika skriver Paulus både om "vi

Walaas: skal derfra komme igjen, for å dømme levende og døde

som lever og blir tilbake når Herren kommer" (1. Tess. 4 : 15) og om at "Herrens dag kommer som en tyv om natten" (1. Tess. 5 : 1 - 4). Men samtidig har han et trøstens ord å si dem som blir skremt ved denne tanken: "La dere ikke så lett drive fra vett og sans ..." (2. Tess. 2 : 2)

I oldkirken var troen på Jesu gjenkomst en så viktig og ufravikelig sannhet at den fikk sin naturlige plass når de ulike trosbekjennelser - Den apostoliske, Den nicænske og Den athanasianske - etterhvert ble utformet av de ulike konsiler og kirkemøter. Alle disse tre bekjennelser bygger på det som kristne har bekjent helt siden begynnelsen i Jerusalem. Og alle disse tre "oldkirkelige symboler" har tatt med bekjennelsen av troen på Jesu gjenkomst i herlighet i forbindelse med en "dommens dag" hvor vi alle må svare for våre gjerninger.

Så når vi kristne i den vestlige del av verden i dag bekjenner vår apostoliske tro og troen på Herrens komme med ordene **"skal derfra komme igjen, for å dømme levende og døde"**, så bruker vi en trosbekjennelse som i sin kerne er den samme som menigheten i Rom brukte allerede før år 200, og som igjen har sitt utspring i urmenigheten.

Sannheten om Jesu gjenkomst kan brukes positivt, og den kan misbrukes negativt. Både Jesus og Paulus advarer sterkt mot de spissfindige spekulasjoner om tidspunkt og time for Herrens komme. For det vet ingen, ikke engang Sønnen Jesus Kristus eller himmelens mange engler. Det vet alene Gud Fader selv. Likesom Gud "i tidens fylde" sendte sin Sønn, Frelseren Jesus, til vår verden, vil han "i tidens fylde" gi Sønnen klarsignal om at nå er tiden moden for innhøsting av grøden. Derfor er alle forsøk på å tidfeste og stedfeste Jesu gjenkomst en gedigen avsporing, som i verste fall kan føre mange vill. De mange sekter som opp gjennom kirkehistorien - også i vårt århundre - har falt for denne fristelsen, har nesten alle som én gått til grunne, mange av dem under tragiske omstendigheter og ved kollektive selvmord.

Dermed blir det mer interessant å finne ut hvilke "evangelietoner" som ligger i bekjennelsen av Jesu komme og dommen på den siste dag. Hva betyr det for oss at han som sitter ved Gud Faders høyre hånd derfra "skal komme igjen, for å dømme levende og døde? Hva er det glade budskapet til oss som lever i dag i denne delen av vår apostoliske trosbekjennelse?

Først noen ord om Jesu gjenkomst: Jesus selv omtaler begivenheten i positive ordelag. En dag skal han selv komme på himmelens skyer for å hente hjem alle dem som tror på ham. I følge Evangeliet etter Johannes sier han i sin avskjedstale til disiplene sine: *"La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg! I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, hadde jeg sagt dere det. For jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for dere, vil jeg komme tilbake og ta dere til meg, så dere skal være der jeg er ..."* (Joh. 14 : 1 - 3) Dette er evangeliet i sannheten om Jesu gjenkomst!

Jesus forteller oss videre at hans gjenkomst for oss betyr en gjenforening med ham som er vår Frelser og Herre, at vi skal få se ham som han er og for alltid være sammen med ham. Det harmonerer sterkt både med den tanken og det bildet som han selv bruker

Walaas: skal derfra komme igjen, for å dømme levende og døde

når han sammenligner sin gjenkomst med et nattverdsmåltid, hvor mennesker skal komme fra øst og vest, fra syd og nord for å sitte til bords med ham i Guds rike. Når han innstifter nattverden før sin død, fryder han seg ved tanken på at han engang på nytt skal drikke av vintreetes frukt sammen med sine disipler i sin Fars rike. Hans gjenkomst blir en dag for fest, glede og feiring av et evig fellesskap som aldri skal ta slutt.

Dagen for hans gjenkomst blir videre både en skrekkens dag og en gledens dag. Det blir en skrekkens dag for alle ugudelige; alle de som ikke regnet med hans gjenkomst og ikke ville tro på Gud. Men det blir en gledens dag og en gjensynets dag for alle "de rettferdige" - de som *"har vasket sine klær og gjort dem rene i Lammets blod"*, for å bruke Åpenbaringsbokens ordvalg. Med tanke på dette er det at Jesus sier, når han forteller om alle de tegn som skal varsle at hans komme er nær: *"Rett dere opp og løft hodet, for da er deres forløsning nær!"* (Lukas 21 : 31) Det er som om han vil si oss: "Hold ut, dere som kaller dere ved mitt navn, for en dag skal deres slit og strev være over. Da skal dere få være sammen med meg, og i all evighet få være der hvor trengsler og sorg, gråt og tårer, fristelser og fall, død og grav ikke er mer."

Ikke minst for den til alle tider forfulgte del av Guds menighet på jord har ordene om Jesu gjenkomst i herlighet og den utfrielsen dette innebærer vært en stor trøst og glede. En dag skal Herren høre deres rop: *"Kom, Herre Jesus! Kom snart!"* Da skal han hente dem og alle de hellige hjem til seg.

Så noen ord om dommen: Når vi hører ordet "dom", er det nærliggende å spørre: Kan det ligge noe evangelium i ordet om dommen på Kristi dag? Kan vi se med glede fram til denne underlige dagen hvor vi alle skal stå for Guds og Kristi ansikt og svare for våre gjerninger?

Jesus gir oss selv svaret. I sin sterke og utfordrende lignelse gjengitt i Matteus 25 lyser håpet mot oss. For i lignelsen om dommen, hvor alle folkeslag skal samles foran Menneskesønnens trone, forteller Jesus om to ulike grupper. Den ene gruppen har nok grunn til å frykte dommen - det gjelder de som ikke gjorde godt mot sin neste da de fikk anledningen, og heller tenkte på seg selv og sitt. Men for den gruppen som fylt av kjærlighet til Kristus levde for ham og for sin neste ved å gi den som sultet brød, den som tørstet drikke, den fremmede innpass i fellesskapet og den nakne klær, ved å besøke den syke og den som satt i fengsel, blir dommens dag en gledesdag! Disse er kanskje ikke selv klar over alt det de har gjort mot sin neste - og dermed mot Kristus selv. Men de skal få høre ordene fra Herrens egen munn: *"Kom hit, dere som er velsignet av min Far, og ta det rike i eie som er gjort i stand for dere fra verdens grunnvoll ble lagt."* (Matt. 25 : 34) For dem blir dommens dag en gledens og trøstens dag, en belønningens dag hvor de skal høre de gode og oppmuntrende dommens ord fra Jesus selv. På samme måte som ordene "uskyldig" fra dommerens munn må lyde som musikk i ørene på en som vet han er uskyldig tiltalt, vil disse ordene fra dommeren Kristus lyde til glede og velsignelse for alle som levde for Jesus og sin neste her i tiden. For alle dem så Kristus i sin neste og tok Kristus på alvor.

Walaas: skal derfra komme igjen, for å dømme levende og døde

Jesus Kristus ordene skal engang **"komme igjen, for å dømme levende og døde"**. Evangeliets toner og fremtidsmusikken i denne delen av vår trosbekjennelse ligger i følgende to fakta:

- ◆ En dag kommer Jesus tilbake. Vi som tror på ham skal for alltid få være sammen med vår Frelser og Herre, han som forløste oss og kjøpte oss fri fra syndens og dødens makt! Lovet være Herren!
- ◆ En dag skal vi stå for Guds og Kristi ansikt. Til og med et glass kaldt vann gitt av kjærlighet til Gud og vår neste til en som tørster skal bli oss til velsignelse på denne dommens dag. Selv om vi ikke husker at vi gjorde godt mot vår bror og vår neste. Lovet være Herren!

Jeg tror på Den Hellige Ånd

Jorunn Wendel

Tekst: Joh 14:15-21

Det er ikke lett å få øye på glassmalerier når man ferdes i storbytrafikken. De mange praktfulle katedraler og kirkebygninger, som ofte preger storbyprofilen, er som regel rikt utstyrt med denne type kunst. Men for de mange mennesker som befinner seg utenfor, er disse bildene tause. Om man derimot går inn i kirken, for å se de samme bildene fra innsiden, skjer det noe interessant. Da begynner nemlig bildene å gløde i alle regnbuens farger, motivene trer klart fram i dagen, ærverdige profeter og apostler skuer ned på oss, og ulike begivenheter fra Jesu liv, eller symboler fra den kristne troslære, blir levende. Ikke bare opplever vi en prydelighet for øyet, men det vi ser, formidler et budskap.

Dette er pinse, den tredje av kirkens store begivenheter, og en manifestasjon av Jesu Kristi evige nærvær i denne verden. Jeg tror på Den hellige Ånd,- det er slik vi møter ham. - Pinsen har ikke den samme karakter av en folkelig kirkefest som det julen, og til en viss grad påsken har. Og innholdet er det kanskje vanskelig å få tak i. Men ser vi det i sammenheng med juli og påske, blir det hele straks mer meningsfylt. «Det skjedde i de dager..» juleevangeliets velkjente innledningsord forteller oss om en historisk begivenhet - Jesus ble født. En menneskealder gjestet han vår jord.

Med påsken er vi kommet et stykke videre. Den feires til minne om det som også engang skjedde,- at Jesus med sitt liv i tjeneste, sin lidelse, død og oppstandelse bragte forsoning mellom Gud og verden. Dette skjedde også en gang.

Men med pinsen er det annerledes. Riktignok feirer vi denne festen til minne om Den hellige Ånds komme, og som kirkens fødselsdag. Beskrivelsene i Acta 2 om Ånden som ble gitt på pinsedagen, var en unik begivenhet. Men i motsetning til inkarnasjonen og Golgatadramaet skjer åndens komme stadig på ny. «Jeg skal ikke la dere bli igjen som foreldreløse barn, jeg kommer til dere» (v.18) sier Jesus i sin avskjedstale til disiplene. Pinse betyr at Jesus Kristus kommer til sin kirke og oppretter fellesskap. Dette skjer gjennom Den hellige Ånd, den mest beskjedne person i guddommen, fordi han aldri stiller seg selv i sentrum. Hans oppgave er å gjøre Jesus kjent i verden, og når det skjer, blir påskens innhold nærgående. Da blir det ikke bare en skildring av noe som skjedde i en fjern fortid, men vi opplever at som glassmaleriet får lys, begynner det å skje noe. Vi får en ny bevissthet om både vår Herre og oss selv. Dette er Den hellige Ånds hemmelighet. Han gjør troen levende når han vil og hvor han vil. Beretninger og begrep som er blitt lært i barne- og ungdomsårene, får plutselig en mening. Gudsordet får en spesiell adresse og en konkret tiltaleform. Den som tidligere kanskje hadde en forstandstro som holdt for sant kirkens dogmer, blir satt i bevegelse mot Jesus Kristus. Man forholder seg ikke lenger som i et upersonlig «jeg - det»-forhold til Ham. Og da kan man heller ikke lenger skjule sitt virkelige jeg. Da må bruddene på Guds lov og unnlåtelsessyndene fram i lyset. Da må man betro seg til Jesus Kristus som den man virkelig er. Men samtidig vil Den hellige Ånd gi innsikt i den forløsning som har funnet sted ved Jesus Kristus for ethvert menneske og forklare påskens innhold.

Vi finner eksempler på dette fra kirkens aller første tid. Like etter pinseopplevelsen, om flammene som senket seg over hodene på disiplene, og de begynte å prise Gud på fremmede språk, holdt Peter sin berømte preken, noe som er beskrevet i detalj i Acta 2, 14ff. Innholdet her er i og for seg ikke særlig ukjent. Han skildrer trekk fra Israels historie, siterer profetene og lar det hele munne ut i en mektig tolkning av Jesu Kristi korsdød og oppstandelse. Men det interessante er at det er kommet en ny tone inn i de gamle beretningene. Peter doserer ikke dogmatikk, men han forkynner evangeliet. Han betrakter ikke Kristusbegivenheten som en tilskuer, men han er selv trukket inn i den. Den er blitt hans skjebne, en altavgjørende hendelse i livet hans. Også tilhørerne blir grepet. Den hellige Ånd virker slik at gnister springer over og ilden blir tent. 3000 mennesker vinnes for Guds rike ved en eneste preken.

Når Den hellige Ånd får gjøre sin gjerning, oppdager jeg hva Jesu død og oppstandelse betyr for mitt forhold til Gud. Det var dette som skjedde med John Wesley, 24. mai 1738. Han fikk et nytt lys over troens vesen, og kjente sitt hjerte «forunderlig varmt», slik han så detaljert beskriver det i sin dagbok. Der og da ga Gud ham den frelsesvisshet han så sårt hadde lengtet etter å eie. Tre dager tidligere, 21. mai, hadde hans yngre bror, salmedikteren Charles Wesley en lignende opplevelse. Og vi kan nevne flere med de samme erfaringer i kirkehistorien. Augustin i hagen, Martin Luther i tårnet og

Wendel: Jeg tror på Den hellige ånd

Hans Nilsen Hauge ute på åkeren. For alle ble det til åndelige «aha-opplevelser», som både de selv tillå stor betydning og som ettertiden har fått oppleve verdien av.

I «Guds hemmelighetsfulle verksted», som Goethe så ærbødig kaller historien, skjer det uendelig meget hverdagslig og tilsynelatende likegyldig. Dette gjelder også i kirkens historie. men iblant opplever man de evige øyeblikkene. Det er når det skjer et uforglemmelig møte mellom Gud og mennesker, og når dette blir avgjørende for slektsledd etter slektsledd videre. Første pinsedag i Jerusalem ble et slikt evig øyeblikk for disiplene. 24. mai 1738 fikk samme betydning for en 35 år gammel anglikansk prest som meget motvillig gikk til et møte i Aldersgate street i London. Ved å høre Luthers fortale til Romerbrevet bli lest, fikk han den indre erfaring av den kristne tro som skaper smittende glede, klar overbevisning og et offensivt kristenliv.

Det er vel 1500 år siden Apostolicum ble nedtegnet. Siden hendelsen i Aldersgate street er det gått 261 år. Fremdeles bekjenner vi «Jeg tror på Den hellige Ånd..» Det er verd å stanse opp både ved denne og lignende hendelser. Ikke først og fremst av kirkehistoriske, teologiske eller dogmatiske grunner, men fordi det representerer en mulighet for oss, også i dag, til å oppleve det samme: det varme hjertet, vissheten om frelse i Jesus Kristus og en frimodighet som springer ut av et liv i overflod.

Fremdeles rekker Gud oss evangeliet som en gave, en innbydelse til fellesskap til enhver som innser behovet for det. Men det er opp til enhver av oss til ta imot det eller ei. «Overfor et lite menneske som ikke vil, makter den allmektige intet..» sier den danske dikterpresten ganske riktig. Ja eller nei til Guds omsorg og kjærlighet må jeg selv svare. Men svarer jeg «ja», kan jeg også regne med en ny dimensjon over livet, en tro på en Gud i himmelen som hjelper meg i min hverdag. Det er ikke dermed sagt at det alltid er like enkelt. Det er tider da vi hverken ser Ham eller merker hans nærhet. Men så oppdager vi kanskje - som Emmausvandrerne - at han dog var med hele tiden, uten at vi kjente Ham igjen.

Det er mange måter å søke Gud på. Noen finner ham utfra overskudd, lykke og takknemlighet ved livet. men ofte kan det også være nøden som aktiviserer trosevnen. Latteren vil vi gjerne ha for oss selv, men tårene kan Gud få. For mange blir Gud den siste mulighet når syketrygd og en solid bankkonto ikke lenger er nok. For oss alle veksler livssituasjonen. Men når Gud kaller og tilbyr oss troen som en gave, bør vi også ta ham på ordet.

«Dersom dere elsker meg, holder dere mine bud» (v.15), sier Jesus. Pinsen lærer oss om kraften som gjør troen levende, og om hvordan denne troen skal være virksom i kjærlighet. Det er ikke bare tale om å høre Guds bud, men også å gjøre etter dem. Vi formaner til et liv i lydighet mot Guds vilje og i tjeneste for ham. Her er vi straks inne på et vanskelig område. Å elske våre medmennesker uten forbehold klarer vi aldri i egen kraft,

Wendel: Jeg tror på Den hellige ånd

Den virksomme nestekjærligheten er nettopp en frukt av et liv i nærkontakt med Jesus Kristus, den som gir seg utslag i engasjement i nærmiljø og samfunn, og i omsorg for alle de mennesker som kommer i vår vei. Og om denne refleks av Guds kjærlighet får være virksom, vil det også merkes rundt oss.

«Jeg tror på Den hellige Ånd..» Åndens komme på den første pinsedag er Guds rikes vårmorgen da knopper brister og skaperverket folder seg ut i all sin prakt. Folket som er på kirkevei pinsedagsmorgen i Ibsens «Peer Gynt» synger en salme som ikke finnes i noen av våre salmebøker, men forteller hva det handler om;

*Velsignede morgen
da Gudsrikets tunger
traff jorden som flammende stål.
Fra jorden mot borgen
nu arvingen sjunger
på Gudsrikets tungemål...»*

Kirkefolket jubler og synger, og de ser kanskje solens første stråler som tegn på pinsens ildtunger. For dem er pinsen den begivenhet som lar dem bli Guds barn og arvinger til Guds rike. Deres tapte harmoni med Gud er gjenopprettet.

Vi mennesker er så forskjellige. Men hos oss alle kan denne jubelen og gleden oppstå. Det skjer når vi søker inn til Jesus Kristus og tar på alvor Hans løfte om Den hellige Ånd. Når vi bekjenner vår tro på Ham, bekjenner vi også troen på en nødvendig kraft. Og denne kraften tar vi med oss ut i en ny hverdag, for det er der den trengs.

én hellig, allmen kirke

Arve Rohde

For noen år tilbake var jeg i Frankrike, nærmere bestemt i Taizé og klosteret der. Klosteret lå oppå en åsrygg i et landskap som ellers var ganske flatt. Været var flott de dagene jeg var der, og utsikten var nydelig. Små husklynger lå utover, og opp fra omtrent hver eneste en stakk det et kirkespir. Det var rett og slett påfallende!

En av dagene tok jeg beina fatt og trasket til den nærmeste landsbyen. Kirken der var åpen, slik at jeg kunne gå inn og se meg om. Den var kanskje ikke så spesiell, denne kirken – en av mange steinkirker der i distriktet – men likevel ble jeg fylt av en følelse av ærefrykt der inne. Både arkitektur og utsmykning var enkel, men det talte allikevel sitt tydelige språk. Det stemte meg til andakt. Her var det et *nærvær av det hellige*.

Jeg tror på "en hellig, almen kirke", sier vi i trosbekjennelsen. Uttrykket gir god mening når jeg tenker på opplevelsene i Frankrike. Der fikk jeg et bestemt inntrykk av at kirkene var både hellige og almene. Men det var altså kirkebyggene, og jeg tror ikke det er bygninger vi snakker om i trosbekjennelsen. Hva ligger det egentlig i uttrykket "en hellig, almen kirke"?

Kirke

La oss ta det ord for ord, og begynne bakfra med ordet *kirke*. Som bygning er det ingen tvil om at kirkene skiller seg ut. Når vi går i en by er det stort sett ganske lett å peke ut hvilke bygninger som er kirker. Arkitekturen er karakteristisk, ofte med et kors på veggen eller som spir.

Dette med å *skille seg ut* er et kjennetegn på kirken generelt. På gresk brukes ordet 'ecclesia' om kirken / menigheten. Direkte oversatt betyr ecclesia "de utropte/de som

er ropt ut". Opprinnelig ble det brukt om dem som ble ropt ut fra husene av herolden for å være med i folkeforsamlingen i de greske bystatene. Ecclesia betyr er altså en forsamling av utvalgte. Kirken er også en samling av utvalgte; *Guds utvalgte*.

"...dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys." 1 Pet 2:9

Vi er utvalgt! Gud har sagt til hver og en av oss: Jeg har kalt deg ved navn, du er min. (Jes. 43:1) Det er dette som samler oss – som gjør at vi er et fellesskap. Vi kan også lese i Bibelen om at vi kristne er i verden, men ikke av verden. Vi er Guds folk; derfor er vi ikke av verden. Vi har del i det evige livet – slik Gud er evig – og dette skiller oss fra resten av verden.

Kirken – som vi sier at vi tror på – er altså ikke en bygning, men den består av mennesker. Ethvert menneske som tror på Jesus Kristus er en del av kirken. Dessuten er kirken en levende organisme. Et bilde som vi stadig støter på er kirken som et legeme; Kristi legeme. Kirken er Jesu armer og bein; hans talerør i verden. Kirken er kalt til å fortsette det arbeidet Jesus begynte da han gikk på jorden. Vi skal forkynne det Jesus forkynte; evangeliet om en nådig Gud.

Allmen

Vi tror på en almen kirke. Hva betyr det? Noen vers i 1 Korinterbrev kan kanskje sette oss på sporet:

"Brødre, tenk på hvem dere selv er, dere som ble kalt: ikke mange vise, menneskelig talt, og ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre verden til skamme. Det som regnes for svakt i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre det sterke til skamme. Det som står lavt i verden, det som blir foraktet, det som ingenting er, det utvalgte Gud seg for å gjøre til intet det som er noe, for at ikke noe menneske skal rose seg overfor Gud." (1. Kor. 1:26-29)

"Tenk på hvem dere selv er..." Hvordan er det med oss? Er det mange spesielt kloke eller mektige i vår menighet? Jeg tror vi kan si at vi er ganske vanlige folk alle sammen. Alminnelige mennesker. Slik er det med kirken; den består av stort sett alminnelige mennesker. Bare tenk på de som Jesus kalte til disipler – det var vanlige arbeidsfolk. Det var ikke noe spesielt med dem, utenom at det var dem Jesus hadde valgt ut.

Kirken er også almen på den måten at den er grenseløs – den favner alle som ønsker å bli med. Alle står på likefot! "Her er ikke jøde eller greker, slave eller fri, mann og kvinne..." (Gal. 3:28) Kirken går på tvers av landegrenser og folkegrupper, yrke og utdannelse, sosial status, kjønn og alder. Her er alle like mye verdt, og hver og en har sin plass i fellesskapet.

Den almene kirke er verdensomspennende. De første disiplene fikk oppdraget: "dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like til jordens ender". (Apg 1:8) Og her sitter vi, langt oppe i det kalde nord! Kirken vi er en del av strekker seg over hele verden. Om ikke så mange årene vil alle folkeslag på denne kloden være representert i kirken. Det er virkelig en almen kirke!

Hellig

Kirken er ikke bare almen – den er også hellig. Det er lett å skrive under på at vi er en almen kirke. Det passer bra å være alminnelig! Og så er kirken hellig også?! Jeg tror ikke vi er så vant til å tenke på oss selv som hellige, men det er vi. - Selv om det kanskje ikke føles sånn! Har dere lagt merke til at Paulus stadig hilser 'de hellige' i sine brev i til menighetene? 'De hellige' er menigheten; de kristne. Hva vil det så si at kirken er hellig – at vi er blant de hellige?

Begrepet 'hellig' inneholder noe av det samme som begrepet 'kirke'. Det sier noe om en forbindelse med det guddommelige. Det hellige er utvalgt og satt til side for Gud. De hellige er ikke av verden. Bibelen bruker uttrykket "helliget Gud". Det betyr at vi, som er helliget Gud, på en måte har fått en merkelapp som det står "Guds eiendom". At vi er helliget Gud betyr at Gud eier oss!

Hellighet dreier seg også om renhet. "Dere skal være hellige, for jeg, Herren deres Gud, er hellig" (3. Mos 19:2 / 1. Pet 1:16) Ordet hellig beskriver hele Guds vesen – Han er fullkommen, uten feil eller mangler. Når Gud da sier at vi skal være hellige, så peker han på det faktum at vi ikke er fullkomne. Vi er ikke uten feil og mangler. Ofte gjør vi mot Guds gode vilje, og dette gjør at vi blir urene overfor Gud. Vi trenger å bli rensset for vår synd og skyld.

John Wesley var svært opptatt av hellighet, og det var kanskje hovedgrunnen til at metodistbevegelsen oppstod i det hele tatt. Wesley opplevde et kall til "å utbre skriftmessig hellighet til disse land". Han var opptatt av at kirken var, og skulle være, hellig. Derfor var helliggjørelse var et sentralt begrep i forkynnelsen hans.

Vi har altså en forhistorie og tradisjon som vektlegger nettopp dette med en hellig kirke. Men helligheten er ikke noe vi presterer selv; det er et Guds verk i våre liv. Helliggjørelse skjer ved at Den Hellige Ånd får arbeide i oss og forme oss – rens oss for vår synd – slik at vi blir hellige og rene. Hellighet er altså ikke bare en statisk tilstand. Dette at vi kalles 'hellige' betyr ikke at vi er perfekte, men at vi er i en helliggjøringsprosess med sikte på det fullkomne. En gang i fremtiden vil Gud fullføre det verket og skape oss til det han hadde tenkt vi skulle være.

Én

Vi må ikke glemme det siste ordet – en – for det er like viktig som de andre. Et avsnitt i Bibelen fremhever dette mer enn noe annet:

Rohde: én, hellig, allmenn kirke

"Legg vinn på å bevare Åndens enhet, i den fred som binder sammen: Ett legeme, én Ånd, likesom dere fikk ett håp da dere ble kalt, én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Far, han som er over alle og gjennom alle og i alle." Ef. 4:3-6

Når Gud ser ned på Egersund, ser han ikke mange forskjellige kirker og menigheter. Han ser én, for det finnes bare én kirke. Selv om vi samles i forskjellige hus og har navnene var skrevet i forskjellige medlemslister, finnes det bare én kirke. Denne kirken er den samme i Egersund og Nairobi, Sibir og New York, Beijing og Cape Town. For det er noe som binder oss sammen. Alle kristne deler vi den samme tro og det samme håp. Vi har bare én Herre og Gud. Kirken er ett legeme, for det er bare ett hode; Jesus Kristus. Han er sentrum. Han er grunnen til at vi samles og har et fellesskap – fellesskap med ham, med hverandre og med kristne over hele verden. Jesus Kristus knytter oss sammen!

Dette er altså den kirke vi tror på. Den er et fellesskap der Jesus er Alfa og Omega. Vi, som er kirken, er alminnelige mennesker fra alle verdens hjørner, kalt av Gud til samfunn med ham og hverandre. Vi får kalle oss hellige, for vår Herre er hellig. Så vil han, ved sin Ånd, gjøre oss hellige. Mer og mer.

Jeg tror på én hellig, almen kirke! Amen.

de helliges samfunn

Solveig Meistad Hermansen

Kunstneren Vebjørn Sand har malt et bilde han har kalt «Pingvinkolonien». Det skildrer skarer av pingviner, samlet i store flokker. Flokkene befinner seg langt fra hverandre. Den nærmeste flokken består for en stor del av pingviner som står så tett sammen at det ikke er plass til flere. De er så opptatt med seg og sitt at de neppe registrerer at det faktisk finnes andre enn dem der. Det finnes også noen som er utenfor. Noen går med hodene bøyd, mens andre er mer åpne for fellesskap og kontakt. Andre igjen vender seg mot Antarktis-sola og lengter etter å kjenne de livgivende strålene. Sola er faktisk det mest slående i hele maleriet. Den gjør at en får øye på det fellesskap som også eksisterer - på tvers av alle motsetningene - et fellesskap av pingviner som lever under samme sol.

For mange mennesker minner erfaringen av de helliges samfunn om Vebjørn Sands skildring av denne pingvinkolonien i Antarktis. I de kristnes forsamling hadde de nok med seg og sitt. Det var bakvaskelser og fordømmelser, lite rom for den som ikke var akkurat som alle andre. Ordene om kjærlighet og omsorg var mange, men man merket dessverre lite til det da man trengte det som mest. For andre er de helliges samfunn blitt det sosiale og åndelige miljø man har lengtet etter. En bruker tid og krefter på menigheten og vennene der, og glemmer den verden og de mennesker som faktisk finnes utenfor. En har jo alt en trenger!

«Jeg tror på de helliges samfunn». Kan vi bekjenne vår kristne tro til et samfunn som er så fylt av mennesker, og av alt det mennesker er, både på godt og på vondt? Kan et fellesskap som lukker noen ute, mens andre får komme inn, kalles «hellig»? Er det i det hele tatt mulig, å si at noe menneskelig for «hellig»? Har ikke hellighet med Gud å gjøre?

Når det gamle testamentets forfattere bruker ordet «hellig», har ordet i hovedsak tre betydninger: 1. utskillelse fra det som er urent, 2. utskillelse for Gud og hans tjeneste og 3. innvielse til Gud. I det nye testamentet brukes ordet stort sett på samme måte. I tillegg brukes det også som en benevnelse på de kristne. Når Paulus skriver sine brev til menighetene, stiler han dem til «de hellige» i de ulike byene:

«Paulus og Timoteus, Jesu Kristi tjenere, hilser alle de hellige i Kristus Jesus som bor i Filippi, og deres tilsynsmenn og diakoner. Nåde være med dere og fred fra Gud, vår far, og Herren Jesus Kristus.» (Fil. 1:1-2)

De hellige i Filippi er ikke en utvalgt gruppe av menigheten, med plettfri vandel og et spesielt gudsforhold. Det er alle de troende i byen; de som hører Kristus til, og som har valgt å leve som hans etterfølgere. For det å kalles hellige, å ha tatt imot Jesus er ikke noe mål i seg selv. Det er bare en begynnelse på livet med Kristus, og det handler om etterfølgelse:

«Og jeg er viss på at han som begynte en god gjerning i dere, skal fullføre den - helt til Jesu Kristi dag.» (Fil. 1:6)

Denne «gode gjerning» som Gud gjør i den troende, handler ikke bare om tilgivelse fra synd, men også om en omforming av mennesket. Det skjer noe med mennesker som gjennom år har vært i Guds nærhet. De er ikke lenger de samme som før. Mennesket vil selvsagt alltid være preget av sitt temperament, sine evner og kunnskaper, samt sine fysiske og psykiske begrensninger. Likevel endres noe i oss over tid når vi lever sammen med den hellige Gud. De gamle metodister kalte det helliggjørelse eller kristelig fullkommenhet. Det var nettopp for å utbre denne lære John Wesley mente Gud hadde oppreist metodistene. Omformingen handler om å skapes om til det mennesket Gud engang skapte oss til å være, men som syndefallet ødela. Dermed er «hellig» noe man er i kraft av troen på Kristus og livet med ham, men også noe man «ennå ikke er».

«Jeg mener ikke at jeg alt har nådd dette eller allerede er fullkommen, men jeg jager fram mot det for å gripe det, fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus. Brødre, jeg tror ikke om meg selv at jeg har grepet det. Men èn ting gjør jeg: Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg etter det som er foran, og jager fram mot målet og den seierspris som Gud fra det høye har kalt oss til i Kristus Jesus.» (Fil. 3:12-14)

Men - dersom Gud virkelig gjør noe med oss, hvorfor merker vi da så lite til det både i våre egne liv og i våre kristne sammenhenger? Hvor blir det av omformingen mot et helere og sannere liv? Skal jeg være ærlig, tror jeg endel av svaret bunner i at det er få av oss som virkelig søker Gud av et helt hjerte. Vi vil gjerne kalles kristne og ha del i de helliges

samfunn, men samfunn med «Den Hellige» på Den Helliges premisser, er det færre som søker.

Vi går til gudstjeneste en gang i uka og forventer dermed avlat for resten av dagene og timene hvor vi lever vårt eget liv. Vi ber til Gud, men mer for å fortelle om egne ønsker enn for å høre hva Gud ønsker av oss. Vi synger lovsanger og tilber, men glemmer den sanne lovprisningen som ligger i å bruke tid og krefter på de mennesker som er i vår nærhet, det være seg naboens barn eller sultkatastrofens ofre i Sudan. Kan vi som kristne kalles hellige, og vårt fellesskap benevnes som et hellig samfunn, når det er slik fatt med oss? Både ja og nei.

Ja, fordi helligheten bunner i Den Hellige Guds nærvær i våre liv. Våre menneskelige begrensninger gjør oss ute av stand til alltid å handle i overensstemmelse med Guds vilje, men utelukker ikke derfor gudsnærværet. Sann hellighet har heller ingenting med følelser å gjøre, med en opplevelse av å «lykkes» som kristen. Mennesker som har levd lenge med Gud, vet mer om egen tilkortkommenhet og om hvor lite god en egentlig er, enn mennesker som bare har «smakt» på Gud.

Nei, fordi det kan synes som at Guds nærvær ikke alltid gjør noe med oss. Når vi med viten og vilje handler på tvers av det Jesus lærte oss. Når vi tror oss frelste fra dommen, men glemmer Paulus' formaninger om å arbeide på vår frelse med frykt og beven (Fil. 2:12) og Jesu ord om at det vi ikke gjorde mot en av disse minste, har vi heller ikke gjort mot ham (Matt. 25:45). Da kan en undres om det er Den Hellige som har fått lov til å forme oss.

Hellighet - eller et sant gudsnærvær i livet - er ikke noe vi har del i en gang for alle. Det er noe vi lever i fra dag til dag. Kanskje vil vi aldri helt få del i det. Likevel kan vi aldri stoppe i vår søken- etter Gud, etter helhet i vår splittede verden, etter sannhet og ekte menneskelighet. Jesus Kristus - sann Gud og sant menneske - lærte oss noe om dette. Derfor er det å være sann, hel og ekte noe av kjennetegnet på det hellige mennesket og det hellige samfunn, slik religionspsykologen Owe Wikström hevder:

«Det mennesket som har et rikt, indre liv, og stadig vender tilbake til sin indre ensomhet, har samtidig stort behov for fellesskap med andre mennesker. ... Men midt i fellesskapet preges man av en sterk integritet. Den hemmelighet som man bærer inne i seg - som man ugjerne taler om - skaper en fascinasjon og tiltrekningskraft. Hellige mennesker har derfor til alle tider utøvd tiltrekning på andre. Ikke ved at de har talt om Gud, men ved at de ofte har vært i hans nærhet. De verken bukker oppover, for øvrigheten, eller forakter nedover. Det mennesket som er styrt innenfra er alltid på samme nivå som den det taler med.» (Owe Wikström, Mørket som blender, 1995)

Jeg tror på et fellesskap av mennesker under samme sol. Mennesker som lengter og søker etter Den Hellige Gud. Jeg tror fordi jeg iblant har opplevd dette samfunnet - med mennesker fra andre trosretninger, livsholdninger og av annen etnisk bakgrunn.

Hermansen: de helliges samfunn

Mye i våre liv er ufullkomment. Mye i våre fellesskap er det også. Det finnes mangt som ikke er hellig, rent og ekte. Det skal vi erkjenne. Likevel får vi kalles Den Helliges barn og tro at vi er i hans gode tanker og omformingsprosess, både som enkeltmennesker og som fellesskap. Derfor tror jeg - tross alt - på de helliges samfunn. Amen!

syndernas förlåtelse

Björn Elfving

Text: Luk.7: 48-50 - "Dina synder är förlåtna."

Vår kyrkofader, John Wesley berättar i sin dagbok för den 24 maj 1738 :

"Jag gick...mycket ovilligt till ett möte vid Aldersgate Street /i London/ där en person läste Luthers företal till Romarbrevet högt. Omkring en kvart före nio, när han läste beskrivningen av den förändring, som Gud verkar i hjärtat genom tron på Kristus, kände jag mitt hjärta förunderligt varmt. Jag kände att jag förtröstade på Kristus och endast på Kristus till frälsning. Jag fick också en förvissning om att han hade tagit bort mina, ja just mina synder och frälst mig från syndens och dödens lag." (utdrag ur Vägens folk. En liten bok om Metodistkyrkan).

Denna händelse blev startpunkten för den metodistiska väckelsen. John Wesley upplevde att hans synder var förlåtna, helt konkret i sitt liv. Och denna möjlighet gäller alla människor. Jesus har kommit till vår jord för att förlåta människorna deras synder.

I den angivna texten är det en kvinna, en synderska som fick höra orden: "Dina synder är förlåtna." Och Jesus fortsatta: "Din tro har hjälpt dig. Gå i frid." Syndernas förlåtelse och tro hör ihop. I Trosbekännelsen bekänner vi: Jag tror på den Helige Ande, en helig, allmänlig kyrka, de heligas samfund, **syndernas förlåtelse**, kroppens uppståndelse och ett evigt liv. (Enl. den finlandssvenska formuleringen av trosbekännelsen).

En av påskens budskaps viktigaste läror är att Gud i Jesus Kristus förlåter människornas deras synder genom försoningsverket på Golgata. Vi brukar i vardagligt tal säga: Jesus dog på korset för vår skull, han dog i vårt ställe, han tog på sig våra synders straff och genom hans död får vi leva och kan få kontakt med Gud.

En berättelse som jag hört i ungdomen förklarar detta: Två ungdomsvänner träffades efter många år i rättssalen: Den ena var nu en känd domare och den andra var anklagad för ett svårt brott. Domaren som var rättvis, dömde sin vän till ett långvarigt fängelsestraff eller en betydande summa pengar i böter. Ungdomsvännen hade inga möjligheter att betala böterna. Men då domen hade avkunnats, steg domaren ner från podiet, skrev ut en check på den angivna bötessumman och tog vännen under armen och sade: kom låt oss gå, du är fri, böterna är betalda. Jesus har "betalat priset" för våra skulder.

Samtidigt som vi konstaterar att tro och förlåtelse hör ihop, så hör också synd och skuld ihop.

Synd är upproriskhet eller olydnad mot Gud och representerar allt som är mot Guds vilja. Synden bryter sönder förhållanden människor emellan och mellan människan och Gud. (Ps 51:6) I Bibeln ser vi att synden var en realitet och den beskrivs så att vi också idag förstår vad synden åstadkommer i en människas liv. Vi kan läsa i Ps 32: 3-4 "Så länge jag teg, försmäktade mina ben vid min ständiga klagan. Ty dag och natt var din hand tung över mig, min livssaft förtorkades som av sommarhetta." Eller i Ps 51:5 "Ty jag känner mina överträdelser, och min synd är alltid inför mig. Mot dig allena har jag syndat och gjort vad ont är i dina ögon, för att du må befinnas rättfärdig i dina ord och rättvis i dina domar." . Synden river sönder en människa inifrån.

Synd och skuld hör ihop. Skuld är ett moraliskt faktum som vi inte kan förklara bort, trots att många försöker göra det. Om vi vill leva i en värld där moral och etik är en verklighet så vet vi att skulden också är en del av den verkligheten. Om vi inte vet hur vår skuld kan "fås bort", sonas och förlätas, leder det lätt till flykt. Man försöker fly verkligheten, fly undan andra människor, undan Gud, ja undan sig själv. Denna flykt undan verkligheten, undan livet,, är en väsentlig orsak t.ex. till det ökade alkohol- och drogmissbruk vi ser idag.

I Gamla Testamentet ser vi att människorna sonade sina synder genom olika offer. Men inte så att offren i sig kunde sona synden och skulden, men offret fanns med för att bli en bekräftelse på den ånger man upplevde och bekännelsen man gjorde inför Gud. Gud lät detta vara tillräckligt och gav förlåtelse. På så sätt ville Gud ta sig an syndaren och återupprätta gemenskapen med sig själv som synden hade förstört.

Kvinnan i texten fick inte bara sina synder förlätna, utan hon försonades också med Gud. Hon fick frid - med Gud, sig själv och i förhållandet till andra människor. Förlåtelse och försoning hör ihop. Försoning med Gud är ett av människans grundbehov. I skapelsen "inympades" människans längtan efter gemenskap med Gud. Hos Gud finns förlåtelse och upprättelse. Det är så att Gud söker oss och inte vi som först söker honom. Vår kyrka talar om den förberedande nåden. Guds nåd väcker i oss en längtan efter befrielse från synd och skuld och död och drar oss mot ånger och tro. Vi vill behaga Gud

innerst inne och förstå hans vilja. Och Guds nåd överbevisar oss om att vi syndat mot honom och därför kan vi inte behaga honom. Gud vill ha gemenskap med oss människor och genom Jesu verk på korset är denna gemenskap möjlig.

I våra Religionsartiklar, XX, Om Kristi fullkomliga offer på korset, sägs: "Kristi offer, som skedde en gång för alla, är den fullkomliga återlösningen, försoningen och tillräcklig för hela världens synder, både för den ursprungliga synden/ arvssynden/ och den personliga synden och det finns ingen annan försoning för synden än detta allena...." Jesus verk på korset gör att vi kan få förlåtelse.

Men vi kan ta emot förlåtelse endast som syndare. Det är därför viktigt att vi inser helt och fullt syndens verklighet. Vi behöver, som missbrukaren måste erkänna att han är en missbrukare, inse och erkänna att vi har syndat och behöver hjälp för att bli fria. Förståelsen av att vi är genom synden skilda från Gud, gör det möjligt för oss att komma till besinning - likt den förlorade sonen i Jesus liknelse "who came to himself", (enligt en engelsk översättning).

Vår vilja att bekänna och ångra vår synd är en förutsättning för att vi skall kunna ta emot syndernas förlåtelse. Och det finns ingen annan räddning från synden än genom Jesus Kristus, för "genom Sonen har vi friköpts och fått förlåtelse för våra synder." (Kol.1:14). Han var själv utan synd, ty "Han som inte visste vad synd var, honom gjorde Gud till ett med synden för vår skull, för att vi genom honom skulle bli ett med Guds rättfärdighet." (2Kor.5:21) och han "offrade sig för våra synder för att rädda oss ur den nuvarande onda tidsåldern, efter vår Guds och Faders vilja." (Gal.1:4; 1Kor.15:3).

Kvinnan i texten vet vi inte så mycket mera om, men kanske hon var en av dem som följde Jesus. Hon kanske fick vara med både vid korset men också vara bland dem som hörde budskapet om uppståndelsen. Friden och glädjen hade säkert kommit in i hennes tillvara efter mötet med Jesus.

Förlåtelsen blir en medveten erfarenhet - kanske genast, kanske först efter en liten tid. En drogmissbrukare uttryckte det såhär: Du kan nog bli fri från drogberoendet, men aldrig från dina minnen av allt ont du gjort. Men genom Jesus Kristus kan du bli fri från minnenas negativa påverkan. Vår Bibel lär att då någon är förlåten, är det som om synden aldrig varit. Gud kommer inte längre ihåg den, han kastar syndabördan i glömskans hav, han tar bort den. Det finns inte längre en mur som hindrar oss att ta emot Guds kärlek. Syndens förstörande effekt på sinnet och viljan är bruten. I Ps. 32:1-2 s läser vi: "Säll är den vilkens överträdelser är förlåten, vilkens synd är överskyld. Säll är den människa som Herren inte tillräknar missgärning, och i vilkens ande inte är något svek." Smärtan och skammen över det vi gjort blir med Guds hjälp av nåd för oss avskräckande exempel och leder till tacksamhet mot Gud. Ja ibland får vi erfara sanningen i Pauli ord: ".. att för dem som älskar Gud medverkar allt till att de når det goda.." (Rom.8:29). Vi kan ta lärdom av det förgångna och skapa en framtid, där till och med synden kan bli till välsignelse då vi överlämnar oss själva till Gud. Vi innesluts i Guds kärlek i Kristus, i en ny gemenskap av nåd, förlåtna, benådade och förnyade till en gemenskap med Gud. Paulus uttrycker det nya livet såhär: "Den som är i Kristus är alltså en ny skapelse, det gamla är förbi, något nytt har kommit." (2Kor.5:17) Detta leder till en inre helhet och jublande frid.

Då Jesus mötte en "syndare" är det viktigt att minnas att han aldrig ursäktade synden eller undervärderade den, utan Jesus förlät syndaren.

I texten hade alla de närvarande redan sin åsikt om hurdan kvinnan var. Hon var syndare, förtappad och Jesus borde genast ha insett det, om han verkligen var Guds son. Jesus visste deras tankar och berättade om två män som fick sina skulder efterskänkta. Och Jesus frågade: Vem kommer att älska den som efterskänkte mest? Den som fick mest efterskänkt. Jesus såg kvinnans ånger, hörde hennes förtvivlan och inre rop om förbarmande, om förlåtelse och befrielse från sin skuld. Jesus är nådig och barmhärtig och han förlåter alla som ber om syndernas förlåtelse. Om kvinnan sade Jesus: "hon har fått förlåtelse för sina många synder, ty hon har visat stor kärlek. Den som får litet förlåtet, visar liten kärlek."

Förlåtelse och försoning är svår att nå. Samtidigt är det så enkelt. Det förutsätter att vi öppet medger vårt behov av Gud och hans nåd, att vi är villiga att bryta ner vår stolthet och själviskhet och låta Gud skapa i oss en ånger som söker förlåtelse och att vi så är villiga att helt ge oss hän åt Guds vilja.

Gud har i Kristus kommit för att bryta sig in i vår själviskhet och göra oss fria från skulden och syndens kraft.

Jesu försoning och förlåtelse kommer oss till del som en fullkomligt fri och oförtjänt och oväntad gåva. Vi får bli benådade och förnyade människor som får del i gemenskapen med levande Gud. Och det betyder inre helhet och harmoni och frid, för frid är en biprodukt som kommer då vi söker Guds vilja och hans rättfärdighet.

Dina synder är förlåtna, din tro har hjälpt dig. Gå i frid och tjäna Herren med glädje!

legemets oppstandelse

Jan Brastein

Det er sagt: "Bare én ting er vanskeligere enn å gå på vannet, det er å kunne gå på jorden!" Det virker som om et av de vanskeligste temaene innenfor alt religiøst liv, til alle tider, er forholdet til kroppen, til den fysiske virkelighet. Umiddelbart kan det virke som et paradoks at det som ligger oss aller nærmest, nemlig vår egen kropp, volder oss større problemer enn mange høytsvevende, og for det daglige liv, uvante problemstillinger. Ved nærmere ettertanke er det allikevel ikke så merkverdig. Vi har jo med troen på Gud å gjøre, som per definisjon er adskilt, hellig og totalt annerledes enn noe menneskelig. Dermed kan det være ganske naturlig at når mennesket skal ha med Gud å gjøre, og Gud med mennesket, så blir det mer logisk å fjerne seg fra det stofflige og hengi seg til den metafysiske og overnaturlige del av vår virkelighet. Dermed er det fare for at kroppen, naturen, ja hele den fysiske verden blir en rest som ofte har endt opp som et nødvendig onde som man ikke helt har visst hva man skal gjøre med.

I Østens religioner har materien blitt et objekt for frelsen, men på en bestemt måte: frelse fra kroppen. Paradiset blir det sted eller den tilstand der mennesket er totalt befridd fra kroppens og hele den fysiske virkelighets innvirkning på livet.

I kristendommen er dette forstått radikalt annerledes. Gud er for det første skaperen av alt det stofflige. Gud er også frelseren av kroppen. "Jeg tror på...legemets oppstandelse" bekjenner hele den kristne kirke. I "begge ender" av historien bekjenner vi at Gud vil den fysiske verden, "Gud vil kropp". Kroppen er ikke bare et skall for andre og viktigere verdier som tanker, følelser, åndelige erfaringer, men legemet har en egenverdi fordi det er skapt av Gud. Dette kommer til uttrykk ikke minst i Salmenes bok der naturen selv, altså "jordens kropp" er med på å lovprise Gud: *"La havet bruse og alt det som fyller*

det, jorderike og de som bor der. La elvene klappe i hendene, la fjellene juble alle sammen" (Sal 98:7-8). Av dette kan vi trekke denne konklusjon at den fysiske virkelighet, herunder legemet, har en grunnleggende egenverdi.

Dette, i og for seg, enkle faktum kan være nødvendig å minne om. For om vi ser på kirkens historie har nemlig ikke det vært like selvsagt bestandig. Fristelsen til å forsvinne ut i en eller annen åndelig verden, på bekostning av den fysiske, har, som jeg nevnte tidligere, alltid ligget for hånden. Med utgangspunkt i en mer eller mindre traurig tilværelse, har budskapet vært at Kristus tilbyr et annet liv, et nytt liv, som, ganske forståelig, har inkludert en frihet fra den fysiske verden, livet i kroppen. Dette skisma mellom ånd og materie har også kommet til uttrykk med motsatt fortegn. At man så å si har avskrevet alt som ikke hørte med til den naturlige verden som svermeri. Det som betyr noe er arbeidet her og nå, for frihet og rettferdighet, og på den måten forsøke, gjennom politiske virkemidler, å synliggjøre det Gudsriket som Jesus talte om. Til tross for forskjelligheten i tyngdepunkt ligger det et utgangspunkt som er felles: kroppens plass og den materielle virkelighet representerer et problem som det har vist seg vanskelig å komme til rette med.

Hver gang vi får et slikt problem, har vi bare ett sted å gå: til Jesus Kristus og det bildet Bibelen gir av ham.

Noe av utgangspunktet for de vanskeligheter som kirken har strevet med i forhold til kroppen, kan ledes tilbake til det vi kaller for Jesu' dobbelte natur. Han er sant menneske og sann Gud, han er Guds sønn og Menneskesønnen. For ham var det en helhet, en harmoni. For hans kirke har det ofte blitt et valg: skal vi lege vekt på Jesu' guddommelighet eller Jesu' menneskelighet. Alt etter hvilke valg man så har gjort, er teologien utviklet, om vi skal tillate oss en grov forenkling, i konservativ eller liberal retning. Uansett hvilken grøft man så har havnet i, har man vært like langt fra målet, det målet som alltid må gjelde, å etterfølge Jesus Kristus, både hans gjerninger og hans natur.

Historien har en evne til å gjenta seg og når det gjelder dette spørsmålet, er det virkelig sant. På 2-300-tallet raste det store stridigheter nettopp om Jesu' natur. Arianismen hevdet at bare Faderen var Gud. Jesus ble *tilkjent* udødelighet og guddommelighet, men ikke som en del av hans natur. Det var kun egenskaper som var skjenket av Faderen. Dermed ble, til tross for Jesu' guddommelige evner, hans guddommelige natur sterkt nedtonet. På motsatt fløy herjet gnostisismen. Her var tanken at det virkelig gode var det åndelige, ja det eneste som virkelig var virkelig, var den metafysiske virkelighet. Kroppen var et skall, et nødvendig onde som sjelen bodde i. Denne ekstreme dualismen hadde også konsekvenser for forståelsen av Kristus. Det å si at Kristus, et menneske av kjøtt og blod, også var Gud, ble en meningsløshet innenfor den gnostiske virkelighetsforståelse. Gud kunne jo ikke ha en fysisk kropp fordi den fysiske var av det onde. Dermed ble Jesu' menneskelige side underkjent. På denne måten ble Kristus delt, i en åndelig og en menneskelig del. Alt etter utgangspunktet og grunnlagsfilosofien valgte man hva som skulle forkastes.

Bak alt dette skjønner vi at Platon står som premissleverandør med sin dualisme mellom sjel og kropp.

Kirkens teologer den gang hadde altså minst like mye å kjempe med som dagens teologer har. Han som framfor noen tok det grunnleggende oppgjør, særlig med gnostikerne, var Ireneus, født i Smyrna, ca år 140 etter Kristus. I sitt skrift "Adversus haereses" går han til et kraftfullt angrep på "delingen" av Kristus. Han slår fast at Gud er skaper og Kristus er sant menneske. Frelsen omfatter også frelsen av kroppen, "recapitulatio" av hele skapelsen der mennesket får sin sanne og opprinnelige menneskelighet tilbake, den menneskelighet som Kristus er det fullkomne uttrykk av, som består av det sant guddommelige og det sant menneskelige. Dermed blir kroppens verdighet viktig for Ireneus, fordi den er skapt av Gud. På dette vis slår han tilbake den farlige vranglære som gnostikerne stod for og som truet med å margspise hele den kristne virkelighetsforståelse.

Når vi som kristen kirken bekjenner at vi tror på "legemets oppstandelse" bør vi være klar over at dette også kan være et kamprop mot alle de krefter, også i vår tid, som står for en kroppsfjendtlig teologi, om enn ikledd den frommeste språkdrakt og et utall bibelsteder.

I Jesu' legemlige oppstandelse bekrefter han Guds skapelse av kroppen. I Kristi seier over synden og døden tilveiebringer han frelse og evig liv for alle som setter sin lit til Jesus Kristus. Inkludert i dette frelsesverk er også frigivelsen av materien; naturen og kroppen. Paulus skriver i Romerbrevet: *"Skapningen ble jo lagt under forgjengelighet, ikke frivillig, men etter hans vilje som la den under forgjengelighet, i håp om at også skapningen skal bli frigjort fra trelldommen under forgjengeligheten, og nå fram til Guds barns frihet i herligheten"* (Rom 8)

I dette perspektivet åpnes det for en forståelse av det kristne livet som, etter mitt syn, er en mangelvare i vår norske kristenhet. Her utfordres vi til å tenke at kropp er like viktig som ånd, at vårt sanseliv ikke står tilbake for vårt tankeliv, at Gud ved sin Ånd bor i min kropp, så vel som i min ånd. Her nektes vi å ta et valg. Skal vi være tro mot Kristus, må vi søke den sanne menneskelighet, så vel som den sanne åndelighet. Om Kristus får "vinne skikkelse i oss", vil han skape i oss en godhet for vår egen kropp så vel som en kjærlighet til Gud. I Kristi liv kan jeg få bo med hele mitt liv. Derfor; la oss med enda større frimodighet bekjenne: "Jeg tror på...legemets oppstandelse", fordi Gud har skapt min kropp og han vil ha hele meg i himmelen, fordi Jesus hadde en kropp og vi skal følge ham i "tykt og tynt", fordi Jesus stod opp fra de døde med sin kropp, nå herliggjort, og gir meg håp om at min kropp engang skal bli befridd fra all forgjengelighet. Amen.

och det eviga liv

Ragne Fransson

Text: Luk 20:37-38

Mamman höll sin sjuårige son hårt i handen när de lämnade sjuksalen, där de just tagit farväl av pappan, som hastigt insjuknat och dött. Plötsligt vänder sig pojken mot mamman och säger: "Mamma, nu vet pappa något som vi inte vet!"

Jag tycker repliken är väldigt fin. Den säger oss hur enkelt ett barn kan se på frågan om livet efter döden. Barnet ifrågasätter inte. Krånglar inte till det. Det bara utgår ifrån att det finns en fortsättning – någonting på andra sidan döden.

Frågan om hoppet för evigheten – är en evig fråga

Den fanns och var aktuell på Jesu tid.

Dagens text är hämtad ur ett sammanheng där Jesus har ett långt samtal med saduckeerna om de dödes uppståndelse och dagens text utgör slutpunkten i dette samtal, ty i nästa vers står det: *"Da sade några skrifflärda: "Mästare det var bra svarat", för de vågade inte ställa flere frågor til honom."* Det var slutresonerat för denna gång – men frågan kom tillbaka. Så sent som för några dagar sedan ställdes jag inför denna fråga: "Tror du verkligen att det finns ett liv på andra sidan döden?"

En av kristendomens huvuddogmer är just tron på ett evigt liv. Trots detta, så talar vi inte lika mycket om det i dag som det gjordes förr. Tänk bara på de "gamla" psalmerna och sångerna som mycket oftare än dagens har evighetsperspektivet med som något naturligt. I dag skjuter vi denna sanning åt sidan för mera närliggande frågor som rör det dagliga och omedelbara livet.

Förr sjöng man med stor övertygelse:

*Min framtidsdag är ljus och lång, den räcker bortom tidens tvång...
Gyllne morgon, gyllne morgon...
Ovan där randas morgonen...*

I dag uttrycker man sig kanske mera försiktigt:

*Var inte rädd det finns ett hemligt tecken...
Jag skulle gärna vilja tro...*

Var är det som har ändrats – är det **förutsättningarna** eller är det **omständigheterna**.

Frågan är intressant. Det är lättare för en sargad att hoppas på något bättre än för en rik och mätt att tro på nya och bättre möjligheter. Det är svårare för en nutidssvensk, även om vi är kristna att säga: *"Så mycket högre som himlen är över jorden är dina tankar högre än min tankar och dina vägar högre än mina vägar"*.

Men vårt eviga hopp får inte byggas på yttre omständigheter. Det måste ha en säkrare grund som Lina Sandell sjunger: "Mitt hopp för evigheten är byggt på säker grund".

Grunden som vi bygger vårt evighetshopp på **är för det första Jesu ord**. I dagens text säger han, att Gud är en Gud för levande och döda. Han inte bara var Abraham, Isak och Jakobs Gud- han är deras Gud i dag. Vidare säger Jesus i inledningen till Joh 14:e kapitel: *"Känn ingen oro. Tro på Gud och tro på mig. I min Faders hus finns många rum. Skulle jag annars säga att jag går bort för att bereda plats för er ... för att också ni skall vara där jag är."*

Det er också Jesus som gett oss orden i "Lilla Bibeln": *"Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde son, på det att var och en som tror på honom skall icke förgås utan ha evigt liv"* (Joh 3:16). Detta bibelord återkommer jag till.

Grunden som vi bygger vårt evighetshopp på **är för det andra Jesu gärning**. Jesus var inte bara en lärare och religiös ledare som undervisade om en väg. Han banade genom sitt liv en väg genom döden och dödsriket in i himmelriket. Passionstiden med lidandet, förnedringen, dödsdomen och korsfästelsen med dödskampen är ett exempel på utgivande, som står oöverträffat för alle tiden. Men döden besegrades och i påskbudskapet får vi lovsjunga och prisa Livets Herre, dödens besegrare. Därför kan vi utbrista med Paulus: *"Du död, var är din seger, du död var är din udd?"* Nej, döden har ingen seger i sig – Jesus har besegrat döden för alle tider. Löftet han ger oss är: *"Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig skall leva om han än dör, och den som lever och tror på mig skall aldrig någonsin dö"* (Joh 11:25-26).

Grunden som vi bygger vårt evighetshopp på **är för det tredje de kristnas vittnesbörd**. Då jag som ny och oerfaren pastor stod vid min första dödsbädd, efter att ha tjänstgjort endast en månad, kände jag mig ganska handfallen. Vad skulle jag säga till den närmast medvetlösa gamla dam som låg i isoleringsrummet på sjukhuset och andades

svagt. Jag bestämde mig för att läsa bibelordet som jag citerat tidigare, Joh 3:16. Jag tog hennes hand i min och började läsa: *"Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son"* – när jag kommit så långt, slog hon upp sina ögon och såg på mig. Över hennes ansikte kom ett mildt leende. Så kände jag hur hon kramade min hand och så läste hon med: *"på det att var och en som tror på honom skall icke förgås, utan hava evigt liv."* Hon slöt ögonen på nytt och jag lämnade henne. En halv timme senare dog hon.

För mig blev detta ett vittnesbörd och en upplevelse som gett mig en trygghet och säkerhet i min tro på det eviga livets verklighet. Jag är säker på att Gud gav mig denna upplevelse till en hjälp i min tjänst som församlingsprest i snart 40 år och sjukhusprest i närmare 20 år. Även om jag gjort liknande upplevelser senare, så räcker denna första erfarenhet för att jag skall tro helt och fullt att det evige livet är en verklighet.

Det eviga livet blir min verklighet genom tron på Jesus

Man skulle kunna tro att för att få evigt liv, måste man ha kunskap om, och tro på det eviga livet. – Men det eviga livet får vi genom vår tro på Jesus.

Låt mig återvända till reflexionen till varför vi inte lika trosvisst i dag vittnar om och sjunger sånger om himlen och det eviga livet. Det kanske inte har sin orsak i att vi inte tror på att det finns något på andra sidan döden. Det kanske i stället har sin orsak i att vi känner Jesus för dåligt. Jag tror att ju större plats Jesus får i våra liv, desto klarare bli vår bild av det eviga livets verkligheter.

Vår kyrkofader John Wesley levde när sin Herre och mästare och om honom berättas det att han dagen före sin dödsdag lyfte upp sina armar och förklarade med hög röst: "Det bästa av allt är att Gud är med oss!" Detta är ett sätt att inför detta jordelivs slut vara övertygad om att Gud är med också in i det för oss okända, på andra sidan gränsen.

Därför blir uppmaningen i denne predikan som i så många andra: Öppna för Jesus. Ge honom en större plats i ditt liv – ja låt honom få bli dominanten i ditt liv. Då kommer evighetshoppet att lysa som en strålande portal vid dette jordelivs slut. Amen.

Gudstjenesten og musikken

Olav Øgreid

Hva og hvem er jeg?

Mange av dere kjenner meg som organist i Stavanger eller som far til Hilde Marie.

Til daglig er jeg avdelingssjef på kontrollavdelingen på Rogaland Fylkesskattekontor og har derved overordnet koordineringsansvar for all skatte- og avgiftskontroll i Rogaland Fylke både kanalisert gjennom 35 revisorer på min avdeling, kontrollører fra 26 likningskontorer og trekkontrollører fra 26 kommunekassererkontorer. Dessuten er jeg på åttende året engasjert av Skattedirektoratet til tilrettelegging av kurs og opplæring av kontrollører fra likningskontorene i hele landet.

Hva har dette med gudstjeneste og musikk å gjøre? Lite, men det er faktisk forholdsvis vanlig at tall og noter tiltrekker hverandre. Så også med meg.

Når det gjelder gudstjeneste og musikk har jeg følgende bakgrunn: Fra jeg var ganske liten ble jeg dratt med på gudstjenester og kveldsmøter. Mine foreldre sang i kor og musikkor. Jeg ble dratt med da jeg var for liten til å være hjemme alene. Jeg begynte med pianoundervisning fra 12-års alder og ble veldig fort kapret til å spille på møtene i ungdomsgruppa. Foruten de vanlige spilleleksene hadde jeg 10 sanger i Sions Harpe i lekse hver uke. Jeg ble videre kapret til å spille på søndagsskolen, ungdomsforeningen og etter hvert på kveldsmøtene. Jeg kunne nummerne i Sions Harpe utenat fremlengs og baklengs. Jeg har vært organist i Stavanger Metodistmenighet fra høsten 1967 (noe over 31 år) Jeg har vært dirigent for koret i Stavanger siden våren 1975 (24 år) Jeg tok organist- kirkemusikereksamen ved Rogaland Musikkonservatorium. Med min bakgrunn tilfredsstiller jeg kravet som er vedtatt i den lutherske kirke til å bli vigslat som kantor.

Jeg håper at jeg kan bidra med noe som har med musikkforståelse å gjøre. Nærmere bestemt hvilken betydning musikken har som element i forkynnelsen. I begrepet musikk inngår både sang og spill, det vil si både vokal og instrumental utfoldelse. Jeg vil presisere at det er mitt syn og min forståelse jeg presenterer.

Hvilken betydning har musikken for forkynnelsen?

En luthersk biskop uttalte for ikke lenge siden:

“Sangen og musikken kan man i ytterste konsekvens greie seg foruten, - det kan man ikke når det gjelder ord og sakrament”

Dette utsagnet reduserer musikeren til en praktisk - teknisk medhjelper med det for øye å skape stemning, skape en god ramme eller skape høytid.

En biskops uttalelser skal normalt være korrekte og uangripelige. Denne uttalelsen sier etter min mening mer om biskopens manglende forståelse for musikkens betydning.

Etter mitt syn er musikken ikke staffasje eller fyll i gudstjenesten:

- Musikken er en del av tilbedelsen
- Musikken er en del av lovsangen
- Musikken er en del av forkynnelsen

Dette vil være det sentrale i mitt bidrag. En følge at dette synet er at musikken også skal forvaltes. Hvordan skal dette gjøres på best mulig måte? Hvordan bruker vi musikken som element i gudstjenesten?

Historien

Gud skapte oss med evnen til å lage lyd. Gjennom stemmen ble vi utrustet til å sende ut signaler som kan tolkes, bli forstått. Signalene kan uttrykke mening, de kan gi informasjon og skape reaksjoner, følelser som glede, sorg mV . Den medfødte evnen til å lage lyd bearbeides og kultiveres videre. Denne utviklingen kan inndeles i tre retninger:

- Utvikling til sang
- Utvikling til ord
- Utvikling av ytre hjelpemidler til å forsterke uttrykket, det vil si utvikling av instrumenter til lage musikk.

Dette er de elementer vi som kirke også har til å uttrykke mening, innhold og følelse.

Det uttalte ord kan også inneholde forskjellig innhold alt etter måten ordene sies på, frekvens, rytmeveksling, styrkenivå, klangfarge (“kom inn” – vennlig, rolig, sint, tvert, sterkt). Dette er musiske elementer i ordbruken eller talen.

Tungetalen er et eksempel på språkbruk hvor de musiske elementer er særdeles fremtredende. Språket må tolkes og tolkingen fremføres med de samme musiske elementer som tungetalen.

Se på et ord som "halleluja" som vi vet betyr "pris Herren!" Dette er et ord som innbyr til musikalsk aktivitet, jfr Hallelujakoret i Händels Messias. Musiseringen er et svar på og en oppfylning av ordets innhold.

I denne sammenhengen fungerer musikken som et språk som virker dypere enn ordene i seg selv. Det er et vitnesbyrd om guds storhet. Musikken kan ikke erstatte ordene, men ordene kan sannelig heller ikke erstatte musikken. Ord og musikk opererer i samme sfære, de utfyller hverandre.

Allerede i 1.Mos 4,21 hører om Jubal som er stamfar til alle som spiller fløyte og harpe. Dette er et vitnesbyrd om instrumentalmusikkens selvstendige plass i den gamle israelske tradisjon. Han kan kalles den første organist og han nevnes samtidig med andre livsviktige funksjoner som fedrift, håndverk.

Den eldste lovsangen som er referert i bibelen er lovsangen til Gud etter at Israels folk hadde kommet seg over rødehavet. Det sies i 2 Mos 15:20: Så tok profetinnen Mirjam, søster til Aron, en tromme i hånden, og alle kvinnene fulgte etter henne, slo på tromme og danset.

Merk atmosfæren fra beretningen om når paktskisten settes inn i tempelet: 2 Krøn 5:12-13: Alle levittsangerne, både Asaf, Heman og Jedutun og deres sønner og brødre stod der på østsiden av alteret, kledd i lin, med cymbler, harper og lyrer, og sammen med dem hundre og tjue prester som blåste i trompet. Med ett stemte trompetblåserne og sangerne i, alle som en, til Herrens lov og pris. Til lyden av trompet, cymbler og andre musikkinstrumenter priste de Herren fordi han er god, og hans miskunn varer evig. Da ble templet, Herrens hus, fylt av en sky. [en sky: —> 2 Mos 13:21.]

Sal 68:25, 27:

Folk har sett ditt festtog, Gud,
min Guds og konges festtog
opp til helligdommen.
Sangerne går foran,
siden kommer harpespillere
og i midten piker som slår på tromme.
Lovpris Herren Gud i kor,
dere som er av Israels kilde!

2 Sam 6:5: "David og hele Israels folk danset av all kraft for Herrens åsyn, og de sang til toner fra lyrer og harper, trommer, bjeller og cymbler."

1 Sam 16:15, 17: Da sa Sauls menn til ham: "Vi ser at en ond ånd fra Gud skremmer deg. Si bare fra, herre, så skal dine tjenere som står her foran deg, finne en mann som kan

spille på harpe. Når den onde ånd fra Gud kommer over deg, skal han spille; da letner det for deg." Saul svarte: "Ja, finn en mann som er flink til å spille, og før ham hit til meg!"

Jesaja kalles til profet

Jes 6:2-3: "Serafer stod omkring ham. Hver av dem hadde seks vinger. Med to dekket de ansiktet, med to dekket de føttene, og med to holdt de seg svevende. [Serafer: himmelske vesener som tjener Gud. Ordet seraf betyr "brennende".] De ropte til hverandre:

"Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot.
All jorden er full av hans herlighet." [Herren Sebaot: ellers oversatt "Herren, Allhærs Gud".]

Denne beretningen har vært en inspirasjon til vekselsang og liturgi.

Salmene i Bibelen er skapt for å synges. Både hos jødene i synagogen og den private gudstjeneste og ikke minst i tempelet.

Ofta ser man ved innledningen til salmen at det står:

- Til sangmesteren
- Til korlederen
- Eller angitt toneart
- Instrumentledsagelse

Et eksempel som et apropos til lovsang eller gjentakelses-sanger er salme 136 hvor "evig varer hans miskunn" synges 26 ganger.

Dette er gjort for at sangen kan synges responsoralt (som vekselsang).

Sangmesteren

Sangmesteren eller korlederen (i nyere oversettelse) kommer inn i denne sfære som en meget sentral person. Sangmesteren ledet det musiske liv (her i vid forstand idet både sangen, musikken og dansen og til dels prosesjonene var hans ansvarsområde).

1 Krøn 15:16: "Så bød David de øverste blant levittene at de skulle stille sine brødre sangerne fram med musikkinstrumenter, harper og citarer og cymbler, som de skulle spille på, idet de lot gledessangen tone."

Sangen ble fremført i "profetisk begeistring" jfr 1 Krøn 25:1. Dette henger sammen med den opplæring i profetisk og prestelig tjeneste i det gamle Israel hvor sang/musikkopplæringen var en del av den profetiske opplæring.

I 1 Krøn 15:22 møter vi Kenanja. Han var levittenes sangmester og sørget for det faglige nivået. Han underviste i sangen; for han var kyndig i det. Når David utnevnte sangere, så var det 288 som var "opplært i sangen for Herren" (1 Krøn 25:7).

Levittene var først betegnelsen på presteklassen, men ble etter hvert også brukt på det øvrige tempelpersonell. Sangerne har etter hvert styrket sin stilling. Dette har nok ikke gått problemfritt skal en tolke 4 Mos 18.

Fra tempelets siste tider er det bevitnet at sangerne oppnådde presterang og kunne bære prestedrakt. (Da må sangmesteren være på nivå med biskopen eller i alle fall med tilsynsmannen)

Utøvelsen av prestene og sangernes aktivitet i templet er guddommelig inspirert og er beslektet med profetien. I 1 Krøn har vi hørt uttrykket å profetere med begeistring om sang- og musikkutøvelsen. Også i 1 Sam 10:5 kan man se at profetisk henrykkelse oppnås, eller i det minste blir ledsaget av musisering.

I 1 Kong 3:15 heter det: "Hent nu en harpespiller til meg! Da så harpespilleren spilte på sin harpe, kom Herrens Ånd over ham." Og fra Salmenes bok kan man høre "Mitt hjerte strømmer over med liflig tale; jeg sier: Min sang er om en konge; min tunge er en hurtigskrivende griffel." (45:1) og

"Jeg vil bøye mitt øre
til tankepråk,
jeg vil fremføre min
gåtefulle tale til citaren." (49,5)

Det synes for meg helt klart at sangmesterens tjeneste ikke bare er teknisk ledelse av musikken, men er kallsinspirert og går inn i det åndelige liv sammen med prestene for å formidle Herrens ord.

Det nye testamente

Hvilket forhold hadde Jesus til sang? Han må ha vært opplært i de jødiske tradisjoner og således lært å syngne bønnene og de ritualene man brukte i den private gudstjeneste.

Jesus nevner sang i en liten lignelse om barna som sitter på torget og bebreider hverandre (Matt 11:17) Jesus opptrådte ofte i synagogen og har deltatt i en rekke liturgiske former som jødene har benyttet. Jesus delte måltider med disiplene etter jødisk tradisjon og disse ble gjerne avsluttet med en salme, f.eks. feiringen av påskemåltidet hvor man sang lovsangen i Sal 113-118 (2 salmer før måltidet og resten etter). Det kan stilles spørsmål om Jesus fungerte som kantor (forsanger) i denne sammenheng. Spørsmålet må nok stå ubesvart.

NT er ikke så rikt utrustet med beretninger om sang og musikk som GT, men det finnes likevel en del sterke vitnesbyrd om sangens betydning:

- Kirkemusikkens lille bibel: Kol 3:16 "La Kristi ord få rikelig plass hos dere, så dere med visdom kan lære og rettlede hverandre, med salmer, hymner og åndelige sanger; syng for Gud av et takknemlig hjerte."

Jeg husker for mange år siden at enkelte tolket dette til å gjelde Salmenes bok, Salmeboken og Sions Harpe. Om det er noen konkret forskjell i definisjon og i tilfelle hva den forskjellen er skal jeg ikke gå inn på. Det som er vesentlig er at ord og toner hører sammen.

- Ef 5:18-20: "Drikk dere ikke fulle på vin; det fører til utskeielser. Men bli **fylt av Ånden**, og si fram for hverandre salmer og hymner og åndelige sanger; syng og **spill** av hjertet for Herren! Takk alltid Gud, Faderen, for alle ting i vår Herre Jesu Kristi navn."

I efeserbrevet ser vi den Gammeltestamentlige bindingen mellom åndsfylde og sang og spill. Musikkutøvelsen settes her inn i en åndelig sammenheng.

- Åp 19:1: "Deretter hørte jeg likesom et mektig kor fra en stor skare i himmelen. De sang: Halleluja! Seieren, æren og makten tilhører vår Gud" [Halleluja: hyllingsrop, kjent fra den jødiske gudstjeneste. Det betyr: "Lovpris Herren!"]

Bruk av instrumenter

Utvikling fra urkirken til i dag er uoversiktlig og delvis ukjent. Denne utviklingen skal ikke vies mange kommentarer.

Det var den enstemmige sang som rådet. Den antifonale sang (veksling mellom to grupper) og responsoriale (forsanger/menighet) var brukt og brukes fremdeles i jødernes tradisjon. Den kristne menighet overtok denne sangformen. På 300-tallet overtok latin som liturgisk språk.

Pave Gregor levde på 500-600-tallet. Hans navn er knyttet til den typiske sangstilen som rådet på den tiden – den gregorianske sang. Grunnen er nok at han opprettet i Roma en sangskole Schola Cantorum som ble rådende i utviklingen av kirkesangen og liturgien. En mer krevende messe krevde også opplæring.

At bevisstheten om musikkens betydning sto sterkt vitner Biskop Johannes Chrysostemus i Konstantinopel på slutten av 300-tallet "Intet kan som melodien løfte sjelen opp til de store høyder, gi den vinger og befri den fra jorden, løse den fra legemets lenker, nære den med visdommens kjærlighet, og få den til å forakte alt som har med dette liv å gjøre. Salmene skaper mang en foranledning til tankevirksomhet, for ordene renser sinnet, og Den Hellige Ånd tar skyndsomt plass i den syngendes hjerte. De som synger med forståelse, påkaller Den Hellige Ånds nåde." (Amen!)

Augustin (350-400) uttalte sterkt at den enstemmige sang på den ene side skulle tjene ordet, men på den annen side juble lovsangen ut i toner. I tilknytning til salme 99 uttalte han: Den som jubilerer, uttaler ikke ord; det er en sang av glede uten ord. Denne jubel høver for Gud hvis vesen ikke kan utsies. Og når du ikke lenger kan hjelpe deg med språket, men likevel ikke orker tie, hva annet har du da å gjøre enn å juble og la hjertet fryde seg uten ord.

Davidssalmene og hymnene var faste innslag både i messen og i tidebønnene. I den gregorianske sangen er instrumentene kommet i bakgrunnen. I mange århundrer – frem til ca år 1000 rådet den uakkompagnerte gregorianske enstemmige sang.

Orgelet er første gang nevnt av Tertullian i år 160 hvor han sammenligner Gud med en orgelspiller som spiller på sjelene.

Først etter år 800 begynner orgelet å bre seg ut. Da kommer også organisten inn i bildet.

Etter år 1000 utvikles den flerstemmige sangen. Først som små forsøk med parallelle kvarter/kvinter. Etter hvert med stemmer som beveger seg mot hverandre som i palestrinastilen. Vi får også en utvikling hvor hver enkelt stavelse synges over mange toner (melismatisk sang).

Reformasjonen – en reaksjon mot den latinske messe. Man ønsket et forståelig språk. Den lutherske koral utvikles og musikkledsagelse ble viktig. På denne tiden har orgelbyggingen for alvor fått innpass.

En kuriositet fra kirkeordningen fra 1604 i Norge vitner om at man er redd for at orgelet skal gjøre for mye utav seg. I instruksene for organisten lyder det:

”Hvor det er orgel i byen, skal bispem med soknepresten gjøre en ordning om hvor meget og hva orgelmesteren skal spille, slik at han verken skal bringe inn noen forfengelighet eller at han skal hindre prekenen eller annen nødvendig kirketjeneste. For enhver kan ha undervisning og gavn av det som prekes eller synges. Men ikke enhver kan forstå det som spilles på orgelet, om det er ondt eller godt, nyttig eller unyttig.”

Til sist noen ord om Bach. Han er blitt kalt både ”den kristne tros musikalske apostel” og den femte evangelist. Han hadde en suveren evne til å finne musikalske uttrykk for tekstens innhold. Han hadde en rik symbolikk som man må kjenne for å forstå den.

Finnes det sakral og profan musikk?

Enhver musikk må tolkes ut ifra erfaringer, kultur.

Er et orgelstykke av Bach mer sakral enn et stykke av Arne Nordheim eller heavy rockemusikk? Det er ofte sosiale eller kulturelle forhold som har bestemt hvilke musikktyper som benyttes i forskjellig sammenheng. Blir musikken fornedret til et nytelsesmiddel? Er sakral musikk lagd før 1750?

Det er viktig å ta disse spørsmål på alvor og tenke over hvilken musikk man bruker på samme måte som hvilke ord man bruker i forkynnelsen, tilbedelsen og lovsangen.

Kort om kirkemusikkhistorien i England

Pave Gregor sendte på 600-tallet misjonærer til England for blant annet å lære dem å synge. Det var den gregorianske sang de bragte. Etter hvert ble også i England organumstilen (flerstemmighet i parallelle intervaller) innført. Utviklingen fulgte i århundrene som fulgte frem mot reformasjonen.

Henrik den VIII innførte reformasjonen med kraftige reformer. Mange fremtredende kirkemusikere ble arbeidsløse og klostrene ble nedlagt. Ny liturgi ble laget for den nye anglikanske kirke. Denne bygde mye på før-reformatoriske ritualer og gregorianske melodier.

Et særtrekk for England er utviklingen av den anglikanske chant, Davids-salmene sunget i prosa i 4-stemt sats. Denne er fremdeles levende og synges oftest som vekselang i den anglikanske kirke.

Reformasjonens koraler kalles "hymns" i England.

Kirkemusikken fikk igjen et kraftig tilbakeslag ved den puritanske revolusjon tidlig på 1600-tallet ledet av Oliver Cromwell. Puritanerne like ikke stas og fjas og ødela fanatisk en mengde orgler og tilintetgjorde en masse notemateriale.

I vanskelige tider og trange kår samtidig med at den industrielle revolusjon raser finner vi en familie som vil sette sterkt preg på England i årene som kommer. Det er Wesley-familien.

Familieforhold

Samuel og Susanna. Samuel var anglikansk prest. De fikk en stor barneflokk – 19 i alt. Deriblant Samuel, John, Charles + en søster. Alle disse skrev lyrikk og salmer, stort sett av mindre kunstnerisk verdi. Den som slo best igjennom var Charles gjennom salmediktningen.

John Wesley, f. 1703 d. 1791, grunnlegger av metodistkirken, anglikansk prest, salmedikter, oversetter av salmer fra tysk, fransk, spansk og latin, og utgiver sammen med Charles. Han var sterkt involvert i ca 20 utgivelser av salmesamlinger.

Charles Wesley, f. 1707 d. 1788, anglikansk prest, metodistpredikant og salmedikter. Han skrev ca 8000 salmer sies det. Mye var av middelmådig karakter, men et stort antall er blant den beste engelske salmeskatt. Salmene hadde et klart budskap. Mye av metodistenes sentrale lære ble forkynt gjennom salmene. Broren John karakteriserer sin brors salmer slik: "Noen er dårlige, noen middelmådige, noen helt sublimе." Charles kunne ikke forstå hvorfor djevelen skulle ha monopol på de beste melodiene. Han brukte derfor frimodig tidens kjente melodier til sine tekster.

Samuel Wesley, f. 1766 d. 1837, (sønn av Charles Wesley) var sin tids fremste orgelspiller i England (spilte i Camden Chapel i London). Han var et vidunderbarn og fremførte sitt første oratorium "Ruth" allerede åtte år gammel. Han var elev av sin bror, organisten Charles Wesley f. 1757 d. 1834. Han innledet den engelske Bach-renessansen og utga i 1810 Bachs Das Wohltemperierte klavier. (Bach var helt glemt etter sin død da barokkstilen mistet fotfeste og et enklere tonespråk (den galante stil og wienerklassisismen) overtok. Mendelssohn fikk æren av å ha gjenoppdaget Bach, men det var i europa og skjedde senere. Mendelssohn er født i 1809 og oppførte Mattheuspasjonen første gang i 1829 – altså mange år etter Wesley.)

Hans sønn Samuel Sebastian Wesley (legg merke til navnet) f 1810 d 1876 var organist i flere kirker bl.a. i katedralen i Gloucester. Nivået i hans anthems rager høyere enn de fleste andre på hans tid. 29 år gammel fikk han doktorgraden i musikk ved Oxford University og fra 1850 orgelprofessor ved Royal Academy of Music. Han var en fremragende organist og Englands dyktigste improvisator på orgel og Englands fremste komponist i første del av det 19. århundre.

Den metodistiske vekkelser satte sterkt preg på England og brødrene ble kjent i vide kretser. Händel levde også i England på denne tiden og det sies at Charles Wesley og Händel traff hverandre noen ganger og de skal ha hatt sansen for hverandres musikk.

Påvirkning på musikklivet

Anglikanerne brukte å spille et orgelstykke like før den første bibelteksten. Dette syntes John Wesley var et ubegrunnet og meningsløst innslag og dette falt etter hvert ut av bruk.

Omtale av metodistene

I Tyskland kom det ut en bok i 1795 som heter "Fullstendig historie om metodistene i England" av Johan G Burhard. Den sier bl.a:

"En stor fordel har metodistene i sine sanger. Wesley elsket musikk og innførte nye salmer og melodier. Dette var noe helt nytt da den engelske kirke bare sang Davids-salmene . Spesielt stimulerende var det da metodistene brukte vekselsang mellom damer og menn, med og uten orgel. Grupperinger i menighetene kom sammen og hadde øvelser."

Wesley hørte følgende karakteristikk av sin bevegelse av en kollega:

"For hver som er ført på avveier gjennom forkynnelsen er ti blitt forhekset av sangen."

Kvalitetskrav

John Wesley var en skarp kritiker av menighetssangen i den anglikanske kirke og beskrev den som "ynkelig og anstøtelig rimskriveri som mumles fram av et stakkars søvnig krek og siden skråles ut av en håndfull umotiverte uoppvakte jypplinger som verken har følelse eller forstand på hva de skriker mens forsamlingen kjedsomt sitter i en upassende stilling og sleper fram det ene ordet etter det andre"

John laget retningslinjer for menighetssang som ble første gang tatt inn i en av salmebøkene han utga i 1761:

- 1 Syng salmene helt etter notene, uten å forandre noe på melodiene. Har du lært å syng dem på en annen måte, lær dem på nytt.
- 2 Alle må syng. Er du trett og er det et ork for deg å være med å syng, ta dette som en utfordring og du vil finne at sangen er en velsignelse.
- 3 Syng friskt og frimodig. Syng ikke som om du skulle være alvorlig syk eller halvt i søvne. Hev stemmen klart og sterkt. Sitt ikke dovent og henslengt på kirkebenken, men stå opp og syng våkent og ivrig.
- 4 Syng med kultur. Skrik ikke og kom ikke med unoter så din stemme skiller seg ut i menighetssangen.

5 Pass på takt og hastighet. Syng ikke raskere eller saktere enn den som leder sangen. Sakte og slepende sang er forferdelig og leder til dovenskap i sangen.

6 Fremfor alt, syng med ånd. Fest ditt øye på Gud for hvert ord du synger. Ta sikte på å tilfredsstille Ham mer enn deg selv eller noen annen. Tenk på det du synger og la ikke ditt hjerte bli henført av tonene, men overgi stadig ditt hjerte til Gud. Da vil din sang være din Herre til behag.

Evig pine - en ubibelsk lære?

En studie av Johannes Åpenbaring 14:9-11 og 20:10.

Ole-Morten Raknes

Læren om den evige pine for de ugudelige er en grusom lære som jeg lærte meg å godta fordi det var det som var «den rette lære» i konservative kretser, og dessuten var uttrykt både i den athanasianske tros-bekjennelse («...men de som har gjort ondt, til den evige ild») og i den augsburgske konfesjon (Kristus skal «fordømme de ugudelige mennesker og djevelene til å pines uten ende», art. XVII).

Jeg vet at metodister har et mer avslappet forhold til denne lærer, men likevel er påvirkningen stor fra reformerte, konservative og karismatiske retninger og bevegelser. Her i Norden er ikke minst påvirkningen stor fra de store lutherske folke- og statskirkene våre.

At dette var en lære uten støtte i Skriften skulle det ta mange år før jeg oppdaget. Først da jeg kom over et hefte av Lars Berg, «Evig liv eller død», Forlaget Kristen Enhet, Oslo 1963 fikk jeg «lys over» denne viktige læren i Skriften.. Han har også gitt ut et større verk på vel 300 sider: «Ingen evig pine - Bibelens budskap om straff og evighet». Det jeg formidler her er hentet for det meste fra heftet «Evig liv eller død». Mitt ønske er at denne lille artikkelen kan være med på å åpne fleres øyne for hva skriften har å si i denne sak.

Uttrykket «evig pine» forekommer ikke noe sted i Bibelen. I 1930-utgaven fantes uttrykket ett sted, nemlig i Matt 25,46. Men dette var en feil oversettelse og har blitt rettet til «evig straff» i 1978-utgaven. Før jeg går rett på tekstene i Åpenbaringsboken må jeg avklare begrepene «helvete», «evig» og «evig død». Det er viktig for helhetens og sammenhengens skyld.

Ekskurs om ordet «helvete»

Helvete er oversettelse av Hinnoms dal, som er det bildet Jesus bruker. Hinnoms dal er en dal utenfor Jerusalem, gresk Gehenna. Der ble avfall fra byen, selvdøde dyr og muligens likene av forbrytere brent opp. På Jesu tid ble navnet på denne dalen brukt billedlig om stedet der de ugudelige mennesker skal få sin straff på dommens dag. Vi har både rett og plikt til å spørre: Var det en evigvarende pine de skulle straffes med eller tilintetgjørelse? Hinnoms dal var tilintetgjørelsens dal. Vær også oppmerksom på at det ikke på et eneste sted der ordet helvete (Gehenna) er brukt, blir sagt noe om at straffen skal være evigvarende, ikke en gang langvarig. Det mest nærliggende må være at Jesus, da han talte om Gehenna og ilden der, hadde ildens tilintetgjørende egenskap i tankene, og at det samme var tilfelle med tilhørerne. Dette er ikke bare det mest nærliggende, det burde være helt innlysende.

Ilden blir så godt som overalt i Bibelen omtalt som den fortærende ild, en ild som tilintetgjør (f.eks.: Matt 13,30 og 40 og Hebr. 10,26-27: «Synder vi med vitende og vilje etter at vi har lært sannheten å kjenne, da ... Forferdelig er det vi da har i vente: dommen og Guds brennende iver som skal *fortære* dem som står ham imot.»).

Et annet uttrykk som brukes på samme måte som Gehenna, er uttrykket «ildovnen» (Salme 21,10; Dan. 3,6; Mal. 4,1; Matt. 13,42 og 50). Ordet «ildovnen» høres fryktelig ut for den som har vendt seg til at det betyr det samme som helvete, som igjen betyr et evig pinested. Men hva er ildovnen? En ildovn kan nyttes til oppvarming, men der ordet blir brukt i Bibelen, er formålet overalt å brenne opp noe unyttig, altså det å tilintetgjøre - altså det samme som Gehenna = Bibelens helvete.

Ekskurs om ordet «evig»

Ordet «evig» er et forsterkningsord i Bibelen, slik det også i noen utstrekning også brukes på norsk, f.eks. i uttrykk som: Evig din, evig takk, evig rett. Wildenvey skrev i et dikt: «At havet er til, det er løgn for et kryp, som tror at en brønn er det evigste dyp.» Evigste dyp står for det største dyp.

Dette er helt alminnelig på hebraisk og nytestamentlig gresk! Evig, gresk «aionios», hebr. «olam», står som forsterkning til det ordet som følger. Noen eksempler:

- *Evig pakt*: De paktene Gud sluttet med menneskene ble kalt evige pakter, f.eks. paktene med Abraham om omskjærelsen (1. Mos. 17,7). Den kalles evig pakt, men var den tenkt å være evigvarende, altså ut over dommens dag? Selvfølgelig ikke. Hva betyr så ordet evig i dette tilfelle? Det betyr at paktene var noe langt utover en vanlig pakt, og den skulle være ubetinget ubrytelig. Ordet evig står som et forsterkningsord til ordet pakt.
- *Evige dører*: I Salme 24,7 blir dører i bymuren eller templet kalt evige dører. Eksisterer dørene ennå? Nei. Ordet evig kan bety tunge, solide dører eller dører for et hellig sted (Bibelen - 1978: «eldgamle dører»). Ordet evig står som forsterkning.
- *Evige fjell*: Hab. 3,6: «De evige fjell sprenges i stykker». Evige fjell kan ikke sprenges i stykker. Da er de ikke evige. Mektige fjell kan derimot sprenges i stykker. (Bibelen - 1978: «Gamle fjell slår sprekker.»). Ordet evig står som forsterkning.

Slik kunne vi gått i gjennom alle de steder evig brukes i Bibelen og se at ordet evig brukes som en forsterkning til ordet som følger.

I tillegg litt om *evig ild*: Ilden i Hinnoms dal ble kalt evig. Det var fordi den brente opp alt eller hadde som oppgave å brenne opp alt som ble kastet i den. Den ild som brente opp Sodoma og Gomorra blir i Judas v.7 kalt en evig ild. Det er fordi den utslettet alt. Den var ikke evigvarende. Alle kan reise ned for å sjekke det.

Den ild som brente opp Jerusalems porter, blir kalt *uslokkelig* (Jer. 17,27). Det er fordi den ikke sloknet før den hadde fortært alt. Evig ild eller uslokkelig ild er den altfortærende ild.

Ekskurs om uttrykket «evig død»

Det motsatte av evig liv er evig død. Det ser ikke ut til at uttrykket evig død er brukt i Bibelen, men selve begrepet: evig død, mangler vi ikke. Ordet «død» uten tilføyelsen «evig» er en av dem. F.eks. heter det i Romerbrevet 6,23: «Syndens lønn er døden.» I Jakobs brev heter det: «og når synden er moden, føder den død» (1,15). Den død det tales om disse to stedene, er ikke legemets død, men menneskets endelige, ubetingede og absolutte død, *den evige død*. I Romerbrevet blir den nevnt i motsetning til evig liv (6,22), og i Jakobs brev i motsetning til «livets krone» som er et annet uttrykk for det evige liv (1,12). Se også 1.Mos. 1,17; Esek. 18,4 og 20).

På fire steder i Åpenbaringsboken (2,11; 20,6 og 14; 21,8) forekommer uttrykket: «*den annen død*». Dette uttrykket kan ikke bety noe annet enn den endelige og absolutte død, *den evige død*.

Men foruten disse uttrykkene der ordet «død» forekommer, har vi en mengde andre, som betyr nøyaktig det samme. De vantrø og ugudelige skal:

Tilintetgjøres (1.Kor. 15,24; 2.Tess.2,8)

Utslettet (Salme 9,6)

Fortæres (Jes. 5,24; 51,8; Hebr.10,27)

Brennes opp som agner, ugras, halm etc (Jes.10,16-18 og 33,12; Mal.4,1-3; Matt.3,12; 13.30 og 40)

Bli borte som røk (Salme 37,20; 68,3; Jak.4,14)

Gå til grunne (Salme 37,20; 68,3; 73,19 og 27; Job 4,20; 2.Pet.2,12)

Dø som dyrene (Salme 49,13 og 21; Fork.3,18-20)

Utryddes (Salme 145,20; 2.Tess.2,8)

Ødelegges (1.Kor.3,17; Åp.11,18)

Fortæres (Åp.20,9)

Går i oppløsning (Salme 49,15)

Dette får holde, men jeg vil likevel sitere to vers fra det gamle testamentet - Salme 37: «Men de gudløse *går til grunne*. Som blomsterprakten på marken *forsvinner* Herrens fiender, de blir *borte som røk*» (v.20). «Men alle brotsmenn *går til grunne*, de gudløse har *ingen fremtid*» (v.38). Så to steder fra det nye testamentet: «Sank først ugresset og bind det i bunter for å *brenne* det» (Matt 13,30). «Så kommer enden, når han (Kristus) overgir sin kongemakt til Gud, Faderen, etter at han har *tilintetgjort* all makt, myndighet og velde» (1. Kor.15,24). Kan uttrykk som: *Gå til grunne*, *forsvinne*, *bli borte som røk*, *ingen fremtid*, *brennes opp*, *tilintetgjøres*, *bli ødelagt*, *utslettet*, og *ødelegges* bety noe annet enn at eksistensen opphører, den evige død og den endelige død?

Slik var også læren i den eldste kristne menighet. Jeg tar med tre eksempler:

- Justin Martyr (f. omkr. år 100): «Når Gud ikke lenger vil at den (sjelen) skal leve, så lever den ikke lenger».
- Ireneus (f. omkr. år 130): «Ikke av oss selv eller av vår natur har vi livet, det blir gitt oss ved Guds nåde. - Den som kaster bort gaven - berøver seg selv udødeligheten til evig tid».
- Athanasius den store (d.373): Det (å miste det evige liv), vil si å oppløses og forbli i døden og dødeligheten. For mennesket er av naturen dødelig». Alle sitatene fra «Evig liv eller død», side 16.

Vi ser altså at kirkefedrene støtter denne lære og de går klart i mot den lære at sjelen er udødelig. Læren om sjelens udødelig er nemlig er forutsetning for læren om den evige pine. Mennesket er av naturen dødelig og får udødelighet ved troen på Kristus. Læren om sjelens udødelighet og dets opphav kan være verd et eget studie, men jeg går ikke inn på det her i denne sammenheng.

JOHANNES ÅPENBARING 14:9-11 OG 20:10

Nå har vi sett at Bibelen har mange (langt flere enn de jeg har ramset opp her) sterke vers om at de ugudelige skal utslettes og tilintetgjøres. Men det er to vers som synes å si noe annet, nemlig Åp.14,9-11 og 20,10. Det første avsnittet taler om mennesker og det andre om djevelen, dyret og den falske profeten. Kan disse to utsagnene tas til inntekt for læren om en evigvarende pine? Det ville stå i strid med alt det Bibelen ellers sier om de ugudelige menneskers skjebne. Kan Bibelen stå i strid med seg selv - i særdeles-het når det gjelder et så viktig lærepunkt som dette? Kan jeg akseptere at det Gud her ønsker å si er at de ugudelige skal pines i all evighet? Da måtte jeg jo sette en strek over alle de andre bibelord som sier noe annet - og det er svært mange.

Jeg tror at disse ordene stemmer overens med alle dem vi allerede har sett på, og det er min grunnholdning til Skriften at den ikke motsier seg selv. Det kan være mange ting vi synes er vanskelige og ikke klarer å forstå, men å anklage Skriften for å inneholde direkte motsetninger i viktige spørsmål tror jeg ikke er veien å gå. Grundige studier under bønn og veiledet av Ånden er veien å gå. Da kan en etterhvert få svar på mange vanskelige spørsmål.

Utsagnene i Åp.14,9-11 og 20,10 gjelder hendelser som i tid ligger meget langt fra hverandre. Tusenårsriket kommer imellom. De er også meget forskjellige på andre måter.

Johannes åpenbaring 14,9-11

I Åp.14,9-11 er det tale om mennesker, og det heter at de «skal pines med ild og svovel for øynene på de hellige engler og Lammet». Ser vi litt nøye på dette stedet og sammenhengen det står i, vil vi se at det inngår som en del av omtalen av den store trengselstid som skal komme over jorden i endetiden. Denne trengselstid er omtalt i Matteus 24. Vel tar omtalen der også sikte på Jerusalems ødeleggelse i år 70. Men for det vesentlige er beretningen en omtale av den store trengselstid i endetiden.

Mest malende og mest drastisk blir denne omtalt i Åpenbaringsboken, i kapitlene 13-19. Kanskje også i kapitlene 6-11. I så fall har vi to adskilte beretninger om denne tiden. Sammenligner vi disse, vil vi opp-dage mange felles trekk. Men det har ikke noen betydning for denne saken. Kapitlene 13-19 er ikke en sammenhengende omtale. Vi får den i bilder og utsagn avbrutt av andre bilder og utsagn. Det samme gjelder beretningen i kapitlene 6-11.

Denne tid vil bli en grusom tid. Hos Matteus heter det: «For da skal det bli trengsler så store som det aldri har vært fra verdens begynnelse til i dag, og som det heller aldri mer vil bli» (24, 21), «og alle folk på jorden skal bryte ut i klagerop» (24,30). Det finnes redselsfulle beskrivelser av tilstanden på jorden (f.eks. Åp.9,17-18 og 16,10). Og kanskje skal menigheten oppleve bortrykkelsen før disse siste plager settes inn.

Åp.14,9-11, handler om trengselstiden, og spesielt om dem som tilber dyret og tar dets merke på sin panne eller i sin hånd. Det heter at de skal pines med ild og med svovel, nøyaktig som i 9,17-18. Dyret kjenner vi fra kapitlene foran og etter. Kan det være at det er plagene under den store trengselstid det tales om, ikke dommen eller straffen på dommens dag?

De ord som brukes i originalteksten i 14,9-11 for pine og bli pint, er substantivet «basanismos» og det tilsvarende verb «basanizein». Ordene betyr egentlig prøvestein og det å bli prøvet på en prøvestein. Det er de samme ord som blir brukt andre steder i omtalen av de prøvelser (plager) som treffer menneskene under den store trengselstid, f.eks. i Åp.9,5; 18,7 og 10 og 15.

Det tales i åp.14,9-11 heller ikke om en «evig pine». Riktignok heter det i vers 11 - og det er det som virker villedende og får oss til å tenke på en pine etter dommens dag -: «Røken fra deres pinsel stiger opp i all evighet - verken natt eller dag får de ro, de som tilber dyret og bildet av det og tar dets navn til merke.»

Det skulle ikke være vanskelig å forstå at de mennesker som tar dyrets merke og kommer inn i de plager som er omtalt i beretningene om den store trengselstid, ikke vil ha hvile dag eller natt. At «røken fra deres pinsel stiger opp i all evighet» kan se vanskelig ut. Men vi trenger ikke å fortvile for vi har et par andre steder i vår Bibel der praksisk talt samme uttrykk er brukt, og de stedene kan hjelpe oss til å få lys over Ordet.

I Jes.34 forteller profeten om Edoms ødeleggelse. Det heter: «Edoms bekker skal forvandles til bek og moldjorden til svovel; Ja, landet blir til brennende bek. Verken dag eller natt skal det slokne, *evig skal røken stige fra det*. Fra slekt til slekt skal det ligge øde, aldri skal noen dra gjennom landet» (v.9-10). Er dette en bokstavelig beretning? I så fall, hvor er da røken av Edom i dag? Selvfølgelig er det ingen bok-stavelig beretning. Røken som stiger opp er et bilde på ødeleggelse, at noe ble borte. «I all evighet» blir brukt til forsterkning av utsagnet.

I Åp.19,3 heter det: «*Røken fra henne* (den store by Babylon, også kalt den store skjøge) *stiger opp i all evighet*». Dette sies etter at det først er fortalt at Babylon blir brent opp med ild (17,16 og 18,8), og at den aldri skal finnes mer (18,21). At røken skal stige opp i all evighet, kan altså ikke bety at Babylon (som trolig er en religiøs makt) skal brenne i all evighet. Uttrykket må ha en billedlig mening.

En tydning ligger meget nær. Vi har sett at så vel ordet «evig» som ordene «i all evighet» blir brukt som en forsterkning. Røk er tegn på at noe blir borte eller er blitt borte (se Salme 37,20 og 68,3; Jes.9,18; Nahum 2,14; Jakob 4,14). Når røk stiger opp etter brann er det tegn på at det som er blitt utsatt for brannen, er blitt borte. Og når «i all evighet» står til dette som en forsterkning, betyr det at absolutt ingen ting blir igjen. Ordene bekrefter at Babylon skal bli totalt borte.

Tydningen kan også være denne: Røk kan også bety at det blir gitt en melding eller et budskap. Tenk på våre bauner. Tenk på røken fra alterne og offerstedene i det gamle Israel. Det er ikke usannsynlig at røken fra disse har vært oppfattet som en melding eller et budskap til Gud, i det minste som en henvendelse til Gud. Når det berettes at røk stiger opp fra Edom og fra Babylon, kan det bety at ødeleggelsen blir kunngjort for mennesker og for Gud. Og når det om Edom heter at røken skal stige opp «evig», og det om Babylon heter at røken skal stige opp «i all evighet», så kan det være uttrykk for at en melding om tilintet-gjørelse skal nå fram like til Guds trone. Interessant er det i denne sammenheng å lese Åp.8,4: «Og fra engelens hånd steg det opp for Guds åsyn en sky av røkelse sammen med de helliges bønner.»

En tredje tydning er den at røken er minnet om tillintetgjørelsen, og at dette minne skal vare gjennom lange tider (evig eller i all evighet).

På liknende måte kan og må vi tyde uttalelsen om røken som «stiger opp i all evighet» i Åp.14,9-11. Den kan sees som en bekreftelse på at plagene skal være meget store, men en gang skal de ta slutt. Den kan være et billedlig uttrykk for en melding som skal nå fram like til Guds trone, eller uttrykk for at minnet om trengslene skal vare gjennom lange tider.

Hvilken av disse tydningene som er riktige, eller om kanskje alle er det, at de altså utfyller hverandre, er av underordnet betydning for oss. Det avgjørende er at pinen (plagene) er forbigående, at de skjer på et jordisk plan under den store trengselstid, og at uttrykket «røken fra deres pinsel stiger opp i all evighet» er et billedlig uttrykk for ett eller annet. Noen evighvarende pine er det ikke på noen måte tale om.

Vi har imidlertid enda et uttrykk i Åp.14,9-11 som vi ikke kan gå forbi. Det heter om dem som tilber dyret eller tar dets merke, at de skal pines «for øynene på de hellige engler og Lammet». Hvordan kan det forstås? En forklaring kan være denne: Under, kanskje helst mot slutten av trengselstiden, vil Jesus komme for å opprette sitt Messiasrike, tusenårsriket. Det varsles på denne måten: «I mitt syn fikk jeg se Lammet stå på Sions berg og sammen med det de 144.000 som hadde Lammets navn og dets Fars navn skrevet på pannen.»

Hendelsene under trengselstiden: plagene, tillintetgjørelsen av Babylon, dyret og den falske profet, vil komme som en følge av menneskenes egen handlemåte. Til tross for plagene omvendte de seg ikke, men fortsatte i sin ugudelighet (9,20-21 og 16,9 og 11). Følgene kunne ikke utebli. Likevel kan en si at hendelsene kom på Jesu Kristi befaling. Jesus var også, må en anta, legemlig til stede på jorden fra han ble å se på Sions berg. På denne måten må det kunne oppfattes og sies at plagene skjedde «for øynene på de hellige engler og Lammet».

La meg minne om dette skriftordet: «De ugudelige går til grunne for Guds åsyn, lik voks som smelter for ilden» (Salme 68,3). At Jesus kunne ha behag i plagene og ulykkene er selvsagt utelukket. Jeg tror heller han gråter over menneskenes harde hjerter (sammenlign Lukas 19,41-44).

Åp.14,9-11 forteller således ikke at det skal bli noen evighvarende pine (eller evighvarende bevisst straff) for ugudelige mennesker, selv ikke for de mennesker som under trengselstiden setter seg opp mot Gud. *Åp.14,9-11 kan således ikke tas til inntekt for evig-straff-læren.*

Johannes Åpenbaring 20,10

Åp.20,10 handler, ikke om mennesker, men om djevelen. Han har vært holdt fanget «i avgrunnen» (20,2-3). Ved slutten av de tusen år blir han løst fra sitt fengsel (20,7). Han drar da ut for å «forføre folkene ved de fire verdenshjørner, Gog og Magog, og samler dem til strid», mot «de helliges leir og den elskede by.

Men ild fra himmelen skal fortære dem» (20,8-9). I vers 10 står det så at djevelen «ble kastet i sjøen med ild og svovel». I vers 14 blir denne «sjøen» kalt «den annen død».

Den er, som omtalt foran, identisk med den absolutte og endelige utslettelse. Åp.20,10 er således beretningen om djevelens tilintet-gjørelse.

Det heter i vers 10: «*hvor også dyret og den falske profeten er*». Ordet «er» finnes ikke i den greske tekst. Et verbum er underforstått. Men dette verbum (predikat) kunne like godt eller vel så godt vært: «*var blitt kastet*». For like foran, i 19,20 heter det om dyret og den falske profeten: «*Begge ble de kastet levende i ildsjøen*». De to ble kastet i ildsjøen før tusenårsriket. Hvis denne tolkningen er riktig, og det tror jeg ikke det kan være noe særlig tvil om, da må dyret og den falske profet være blitt tilintetgjort før tusenårsriket. Det er det etter Bibelen ikke noe i veien for. Tvert imot står det i den beste samklang med et annet ord, 2.Tess.2,8, der det heter at «*Den Lovløse*», dvs. den falske profet (eller Antikrist), skal bli *utryddet og tilintetgjort* «*den dagen Herren Jesus kommer i sin herlighet*». Jesu kommer før tusenårsriket. Vi ser også her at å bli utryddet og tilintetgjort er det samme som å bli kastet i ildsjøen, dvs. den annen død.

I Åp.20,10 heter det: «*Der skal de pines...*» Flertallsformer her kan ha sin årsak i at djevelen blir omtalt i flertall. Det forekommer andre steder i Bibelen, f.eks. i Jak.2,19 (djevelen og demonene).

Men hva med uttalelsen: «*Der skal de pines dag og natt i all evighet*»? Hvordan kan det forklares? I lys av de stedene som er omtalt foran: Jes.34,10; Åp.19,3 og Åp.14,9-11, må det være rett å anta at vi også her har å gjøre med et billedlig uttrykk. Dette må derfor tydes på lignende måte som de tilsvarende billedlige uttrykk i de tre nevnte beretninger. Det kan bety at tilintet-gjørelsen skal være total, at en melding når fram til Guds trone og/eller at minnet om tilintetgjørelsen skal vare gjennom lange tider (i all evighet).

Når djevelen sammen med hele sin hær og alle ugudelige og all ondskap, er blitt tilintetgjort, da skal sorg og skrik og pine ikke være mer (Åp.21,4), og Gud skal være «*alt i alle*» (1.Kor.15,24-28). Vi har vel noe å glede oss til!

Konklusjon

Slik jeg ser det så er dette den beste forklaringen på Åp.14,9-11 og 20,10. Hvis vi sier at det skal være en evig pine for de ugudelige vil vi være på kollisjonskurs med 99% av de bibelvers som omtaler endetiden og de to utganger etter den legemlige død. Skal en bestemt tolkning av disse to versene gjøre at vi må gjøre om på de mange andre vers i det gamle og det nye testamentet? Nei! Vi må være tro mot hele Guds ord, og da kan jeg ikke se at det er noen annen tolkning som har bedre overensstemmelse mellom alle de ord i Bibelen som omhandler denne sak. Gud være lovet!

Jesus taler alvorlige ord om dem som setter menneskelige forskrifter og lære framfor Guds ord. Bibelen skal være den eneste avgjørende autoritet for tro, liv og lære, ikke menneskelige vedtekter (bekjennelses-skrifter: både Augustana og den athanasianske trosbekjennelse lærer evig pine), og enda mindre menneske-lige organisasjoner og institusjoner og mennesker med ordene i sin makt. Slik skal det være også hos oss.

Raknes: Evig pine - en ubibelsk lære?

Min sønn, ta imot mine ord,
og ta vare på mine bud,
så du lytter til visdommen
og prøver å forstå med hele ditt sinn.
Ja, bare kall på forstanden,
og rop med høy røst etter innsikt.
Let etter den som om det var sølv,
grundig som når en graver etter skatter.
Da skal du skjønne hva gudsfrykt er,
og vinne kjennskap til Gud.
For det er Herren som gir visdom,
kunnskap og innsikt går ut fra hans munn.

Ordspråkene 2,1-6

Les, be og tenk!

Recovery – tolv trinn til sinnsro

Yngvar Ruud

1. INNLEDNING

Når norske metodistpastorer møtes til landssamling i slutten av januar, er det satt av god tid til rekreasjon. Mange benytter denne tiden til skiturer. På en slik skitur for noen år siden, kom kollega Ole Jacob Vestvik og jeg i prat om noe han kalte recoverybevegelsen, som er særlig utbredt i USA. Han trodde også den hadde forgrening til Sverige. Han oppmuntret meg til å se litt nærmere på hva denne "bevegelse" sto for og om den kunne ha noen relevans for mitt doctor of ministry-arbeid (d.min).

På det tidspunktet var recovery bare et engelsk ord uten at jeg kunne sette det i forbindelse med noe konkret, annet enn ordbokas oversettelse. Her er noen av forslagene fra Kunnskapsforlaget blå ordbok: bedring, rekonvalesens, helbredelse, oppgang, stigning. Ole Jacob hadde også nevnt et svensk magasin ved navnet TROTS ALLT, og ved henvendelse fikk jeg et nummer tilsendt, hvor den svenske baptistteologen Harry Månsus skrev om sin studiereise og sitt møte med det han kalte "Recovery Movement" i California. Nå begynte ordet recovery å få litt mer "kjøtt på beina". Min interesse var vakt. Jeg abonnerte på magasinet og fikk sånn småning om kontakt med Harry Månsus.

Denne oppgaven er et s.k. independent study i d.min., og er basert på et "feltarbeid". Jeg har deltatt på et nettverkstreff om recovery i Stockholm høsten 1997, hvor en s.k. renewal inngikk. Der fikk jeg delta i en form for recovery- gruppe for en dag. Videre har jeg besøkt Sigma Nord, en behandlingsinstitusjon for rusmisbrukere som arbeider etter

Minnesotamodellen. Jeg var med på et oppfølgings- og ettervernskurs. Jeg har også deltatt i noen AI-Anon- og AA-møter på Finnsnes.

Felles for erfaringene ved disse "feltarbeidene", er at jeg har fått et lite glimt av hvordan selvhjelpsgrupper basert på 12-trinnsmodellen fungerer som sentral arbeidsform. Jeg vil derfor gi en kort historikk for "moderbevegelsen" i dette arbeidet - Anonyme Alkoholikere - for bedre å kunne forstå de tolv trinns bakgrunn og opprinnelse. Ettersom min kontakt med Harry Månsus har vært så avgjørende for det jeg skriver om, vil jeg også tegne et lite bilde av ham. Dernest prøver jeg å forklare hva som kjennetegner en 12-trinnsgruppe og hvilke likheter/ulikheter den har med andre grupper. Til slutt vil jeg reflektere litt over om slike recoverygrupper kan være liv laga i en norsk menighetssammenheng, og i tilfelle hvordan det kan skje.

2. FELTARBEID

2.1. MØTE MED EN NORDISK PIONÉR

Harry Månsus er så pass sentral i min kontakt med recovery og som foregangsperson i Norden, at jeg vil gi en kort bakgrunn om hans person og tjeneste. Jeg møtte han første gang på et nettverkstreff for recovery i Stockholm høsten 1997. Han er som nevnt baptistteolog og har fått stor oppmerksomhet gjennom tre bøker som i kristen sammenheng ble bestselgere: *Shalom jord*, *Veien hjem* og *Et hjem i kosmos*. Hans siste bok heter *Den kosmiske katedralen*, hvor han bl.a. beskriver litt av sitt liv. Månsus vokste opp i Finland, nærmere bestemt i svenske Østerbotten, i en bygd som var preget av sterke frihetsbevegelser og åndelige vekkelser. Fra disse traktene kom også den velkjente svensk/finske evangelisten Frank Mangs.

Etter teologisk utdanning i Sveits, flyttet Månsus til Sverige på 70-tallet og begynte som lærer på baptistenes Betelseminar i Stockholm. Han var med sin bakgrunn levende opptatt av en åndelig oppvåkning i folkedypet, en folkevekkelse. Etter ti år som ivrig taler på konferanser og møteserier om den forestående folkevekkelsen, møtte han veggen og kjente seg totalt utbrent. Religionssociologiske undersøkelser viste dessuten at bare 10% av det svenske folket var berørt av de ulike kirkesamfunns virksomhet. I storbyene var prosenten enda lavere. Hvor ble det av den åndelige oppvåkningen han hadde ventet på og preket om?

De religionssociologiske undersøkelsene bekreftet på mange måter Månsus' resignasjon og frustrasjon på folkevekkelsens vegne. Samtidig ble plutselig hans øyne åpnet for andre tall i disse undersøkelsene. Halvparten av de 90% som sa de ikke var berørt av kirkenes arbeid, oppgav at de var "privatreligiøse". De trodde på Gud, men på sin egen personlige måte! "Suget" etter åndelighet sto å lese mellom linjene, men mange ville ha tak i den uten kirkelig innpakning.

Denne oppdagelse inspirerte Månsus til utgivelsen av den første "søkerboken" *Veien hjem* (1986), som var ganske fri for kirkelig språkbruk og derfor var lesbar langt utenfor de kirkeaktives rekker. Den ble oversatt og fikk en meget god respons i hele Norden. Boken var den direkte årsaken til at Månsus ble tilbudt en deltidsjobb som etisk rådgiver ved en behandlingsinstitusjon for rusmisbruk i Stockholm som jobber etter Minnesotamodellen. Minnesotamodellen bygger sin behandling på Anonyme Alkoholikers 12-trinnsprogram. Jeg vil komme litt nærmere tilbake til dette programmet.

Harry Månsus er kjent for sitt miljøengasjement og er blitt en foregangsperson i Sverige for nye, diakonale måter å nå mennesker på som vanlig menighetsliv vanskelig oppfanger. Gjennom sitt aktive arbeidet i tilknytning til Minnesota-klinikken, kom han i kontakt med 12-trinnsgrupper. Først og fremst gjaldt det mennesker og deres pårørende som sliter med alkohol- og rusavhengighet. Senere har dette arbeidet også blitt utvidet til andre former for usunn og destruktiv avhengighet i menneskers livsførsel. Dette er en måte å tenke og arbeide på som tar menneskers livskriser på alvor og gir praktisk og åndelig hjelp til bryte med destruktive avhengighetsmønstre. Månsus har også vært med å utforme en egen sinnsro gudstjeneste.

Som hans siste bok *Den kosmiske katedralen* viser, har Harry Månsus også satt seg godt inn i de nyreligiøse strømninger og etablert dialogsteder på flere plasser i Stockholm. Pionersenteret heter Brommadiologen, som Månsus inntil nylig har ledet. Her og andre steder i Stockholm møtes kristne og mennesker med nyreligiøs bakgrunn til åpen samtale. Jeg vil i denne oppgaven konsentrere meg om det som har med recovery og 12-trinnsåndeligheten å gjøre.¹

2.2 NETTVERKSTREFF I STOCKHOLM

Kontakten med Harry Månsus førte meg som nevnt til et nettverkstreff om recovery i Stockholm 18.-23.11.97. Det var utfordrende for meg personlig å få samtale med Harry Månsus, hvor han delte noen av sine erfaringer med meg. Jeg fikk være med om et foredrag han holdt for prester i Svenska kyrkan under tittelen "Helande gudstjänster", jeg fikk høre ham innlede til samtale om temaet "Vårt potensiale til personlig utvikling - fattige syndere eller nesten guder". Det sistnevnte ble holdt i et dialogforum som Månsus har opprettet.

Jeg hadde også stort utbytte av å høre nettverkstreffets hovedforeleser Tommy Hellstens foredrag. Han er en finsk teolog og psykiater som selv kommer fra en misbruksbakgrunn, og kunne med stor tyngde og mye selvironi bruke sin egen bakgrunn i foredragene. Lørdag deltok jeg i noe som ble kalt "renewal". Her fikk jeg et lite innblikk i hvordan de s.k. 12-trinnsgruppene fungerer. Vi som var ukjente med slike grupper, fikk en kort innføring i den teoretiske bakgrunnen. Deretter ble vi delt opp i grupper for å praktisere det vi hadde hørt om. Det var en opplevelse av en annerledes fornyelse.

Jeg fikk med meg to annerledes gudstjenester. Den ene var en kveldsgudstjeneste i Maria Magdalena-kyrkan, hvor pårørende og venner til mennesker som hadde mistet livet

pga av rusmisbruk, var invitert til en minnestund med lystenning. Det var en sterk opplevelse også for meg, siden jeg kunne gå frem og tenne et lys for min yngste bror Terje, som døde som følge av alkoholmisbruk – 37 år gammel. Den store kirken var nesten fullsatt denne fredagskvelden. Søndags ettermiddag før hjemreise, deltok jeg i en s.k. "sinnsrogudstjeneste" i kirken til den diakonale institusjonen Ersta i Stockholm.

Sinnsrogudstjenestene er bygd opp slik at kirkeuvante fra 12-trinnsgruppene skal kunne finne seg til rette, og arrangeres flere steder i Stockholm. De har i atmosfære mye til felles med en forenklet utgave av Tomasmessen, hvor prekenen er kort og hvor en gir tid til lystenning og meditasjon. Det unike er ikke så mye liturgien, som at jeg her med en gang registrerte en atmosfære av sårbarhet og tilfriskning. Jeg snakket med en diakon som selv hadde et kort innlegg under gudstjenesten. Han var prestesønn, og hadde kommet helt bort fra troen og havnet i alkoholmisbruk. Han deltok nå i en 12-trinnsgruppe, og hadde et koordineringsansvar for slike grupper.

Det personlige utbyttet av disse dagene i Stockholm var stort. Jeg kjente meg hjemme i blant 12-trinnsfolket og det gav meg et innblikk i et arbeid og en tenkning som jeg tror på sikt kan inkorporeres i noen menigheters satsing på menighetsdiakoni. Et arbeid blant mennesker som sliter med usunn avhengighet av ulike slag og usunne relasjoner, vil nok være et arbeid som kan være menighetsrelatert, og samtidig fungere litt på siden av tradisjonelt menighetsarbeid. Jeg vil komme tilbake til dette senere.

2.3. ETTERVERNSKURS PÅ SIGMA NORD

Sigma Nord er en behandlingsinstitusjon for rusmisbrukere som jobber etter Minnesotamodellen. Den ligger like ved Soltun Folkehøgskole på Evenskjær. Institusjonen bygger sin behandling på 12-trinnsprogrammet. Jeg ble invitert av pastor Ole Jakob Vestvik, som er etisk rådgiver ved Sigma Nord, til å delta i et ettervernskurs i tiden 8.-10.05.98.

De som deltok i ettervernskurset, var personer som hadde vært til behandling ved Sigma Nord, og noen pårørende. Vi var ikke flere enn at vi utgjorde en gruppe på 15. Her fikk jeg virkelig erfare hvordan en 12-trinns AA-gruppe fungerer, og jeg ble snart klar over at jeg var mer enn en observatør. Det gikk opp for meg at jeg ble "klassifisert" som s.k. medavhengig, ettersom jeg både har hatt en bestefar og en bror som var alkoholiker. Dermed ble min deltagelse i gruppen meget virkelighetsnær og svært lærerik.

Tonen i en slik gruppe er svært direkte og ærlig. Her kaller man en spade for en spade. En slik gruppe har sine faste kjøreregler. Når noen vil ta ordet, introduserer en seg med sitt navn og sitt problem. En sier for eksempel: "Hei, jeg heter Åse og er barn av alkoholikere". Eller: "Jeg heter Jens og er alkoholiker." Deretter kan du bruke din tid til å fortelle det som ligger deg på hjertet, både seire og nederlag i forhold til din avhengighet. Ingen har lov til å avbryte den som har ordet med spørsmål eller kommentarer. Ole Jacob Vestvik og lederen for Sigma Nord, holdt aktuelle og praktisk relaterte foredrag. Men fremfor alt var det gruppedynamikken og gruppeerfaringen som gjorde størst inntrykk.

Lørdag kveld deltok jeg i et åpent AA-møte på institusjonen, hvor flere tilreisende kom og var med. Siden har jeg deltatt på noen Al-Anon-møter her på Finnsnes.

3. 12-TRINNSPROGRAMMETS HISTORIE

3.2. EN SPENNENDE BERETNING OM ENKLE MENNESKERS PIONERARBEID.

La oss starte med Bill Wilson, som vokste opp i et hjem i Vermont, USA med en kjølig og avmålt mor og en far som hadde en varm og åpen personlighet. Ekteskapet slo sprekker og Bill husket en opplevelse som 9-åring der han og faren tok en ridetur en måneskinnsnatt. Denne flotte naturopplevelsen og samværet med faren ble avsluttet med at faren tok seg en dram fra sin medbrakte whiskyflaske. Det ble et minne som satte spor i Bill's sinn – denne koblingen av nærhet med sin far, med skaperverket - og whisky.

Etter noen traumatiske opplevelser der barndomshjemmet oppløses og ungdomskjæresten dør, tar Bill sin første drink som 20-åring. Noe magisk skjer. I takt med drinkene forsvinner mindreverdighetsfølelsen – i alle fall noen timer etter at whiskyen har fått gjøre sin virkning. Og over år akselerer alkoholforbruket samtidig som jobben går over styr. Bill's lege gir ham klar beskjed: valget står mellom kirkegården eller et mentalsykehus.

En blek novemberdag sitter Bill ensom hjemme i kjøkkenet og drikker når telefonen ringer. Det er Ebby som er på besøk i New York, men til Bill's overraskelse virker han edru. Bill tilbyr et glass til sin gamle svirebror når han kommer på besøk, men Ebby svarer nei med et smil. Bill spør hva som er hendt, og Ebby svarer: "Jeg er blitt religiøs!" På den andre siden av kjøkkenbordet er Bill vitne til et mirakel, og samtidig fødes et håp hos ham. Han får etter en tid også en gjennomgripende åndelig opplevelse i sin fornedrelse.

Bill Wilson kommer i kontakt med Sam Shoemaker, som ut fra Calvary Home i New York, leder senteret for den s.k. Oxfordbevegelsen. Vi hadde også her til lands et sterkt innslag av bevegelsen i mellomkrigstiden. De små gruppene med nærhet og en åpen og direkte kommunikasjon var noe av Oxfordbevegelsens hemmelighet.

Bill blir naturlig nok spesielt engasjert i arbeidet som drives ut fra Calvary Mission blant alkoholikere. Men Bill er ikke fornøyd med resultatene. I sin nød vender han seg til sin trofaste lege, dr. Silkworth, som nok en gang gir han klar melding: "Du preker for mye og kommer med dine Oxfordprinsipper alt for tidlig. Gi dem i stedet medisinske fakta – og gjør det uten skånsel. Konfronter dem med denne sykdoms ødeleggende konsekvenser fysisk, sjelelig, sosialt, moralsk og åndelig. Bare den som har nådd bunnen og innsett sin maktesløshet, er beredt til – i dypet av sitt indre – å ta imot den medisin som du tilbyr, dine Oxfordprinsipper."

Bill vender tilbake til forretningslivet og er en dag i Akron, og har opplevd en nedtur i sin karriere. Han sitter i hotellfoajeen, ensom og full av selvmedlidenhet. Han hører det

klirrer i glass fra baren sammen med latter og prat. Plutselig kjenner han alkoholsuget og gripes av panikk: "Gud, jeg er på vei til å drikke igjen!" Han kaster seg over telefonen og ringer i panikk til kirker og prester med det samme budskapet: "Hei, jeg er en alkoholiker fra NY og trenger å få tak i en annen alkoholiker. Kan dere hjelpe meg?"

Omsider får Bill kontakt med en rik kvinne – Henrietta Seiberling - som også viser seg å være med i en Oxford-gruppe. Hun har de to siste årene bedt og kjempet for en dr. Bob, at han skal bli edru gjennom gruppens arbeid. Denne dyktige kirurgen har ødelagt sin karriere pga alkoholmisbruk. Derfor tar hun imot Bill og får høre hans livshistorie. Hun tar også kontakt med dr. Bobs hustru Anne og inviterer paret hjem til seg. De kan først komme dagen etter, fordi dr. Bob ligger full under bordet og sover.

Når Bill og Bob møtes dagen derpå, er dr. Bob et begredelig syn og skjelver over hele kroppen. Skamfull sier han at han toppen kan bli der 15 minutter. Bob og Bill forsvinner inn på et rom for seg selv, og Bill husker sin leges råd om ikke å preke så mye. Derfor skildrer han maktløsheten og fornedrelsen i sitt eget liv. Han forteller hvor mørkt det var før det grydde av dag, og hvordan hjelpen nådde frem i siste stund – når alle hadde gitt opp håpet. Og for første gang i sitt liv kjenner denne fordrukne kirurgen at det finnes noen som vet hvordan han har det. Denne ukjente mannen fra NY har vært der, i skammens og dødsskyggens dal. Sår legges mot sår og en gjenkjenning på dypet finner sted når en lidende alkoholiker snakker med en annen – uten en løftet pekefinger eller ferdige dogmer.

Dr. Bobs alkoholisme har gjort ham ensom og fornedret. Men denne kvelden begynner han å skildre hvordan han har hatt det. Kvarteret blir til mange timer, mens de to kvinnene sitter og undrer på hva som skjer mellom de to mennene. Men i løpet av disse 6 kveldstimmene i 1935 har AA sin "fødselstime". De planlagte 15 minuttene ble til først en hel sommer sammen, senere til et livslangt medarbeiderskap mellom Bill og Bob.

Etter en måned bestemmer dr. Bob seg for å reise på den årlige legekongressen. Det er med en viss uro, men også en tørrlagt alkoholiker må før eller senere møte det samfunn der det er rikelig tilgang på alkohol. Bill og Anne hører ingenting på flere dager, før telefonen ringer og de får melding om at Bob er funnet døddrukken på jernbanestasjon i byen Akron. Bob skal om kort tid gjennomføre en meget vanskelig operasjon, og Anne og Bill jobber intenst med ham for å få ham edru og klar til operasjonen. Det går bra og et nytt avsnitt begynner i Bob's liv.

Bill har i åndelige samtaler den sommeren med Bob, blitt imponert over hans dype innsikt i åndelige spørsmål. Det som etterhvert begynner å demre for Bob, er hvorfor Bill klarer å forbli edru. Disse s.k. Oxfordprinsippene har hjulpet ham til det. (To av prinsippene er: Absolutt ærlighet, absolutt lydighet). Men for Bob sitter kunnskapen i hodet, mens Bill praktiserer dem i hverdagslivet. Han fører budskapet videre til andre og han ber mennesker om unnskyldning, som han på en eller annen måte har skadet.

Dr. Bob drar rett fra den før omtalte operasjonen for å oppsøke sine fordringshavere og andre han har skadet – for å snakke ut og godtgjøre. Dette får en dramatisk virkning på

dr. Bobs liv, som fra den dagen av aldri mer rører flaska. Sammen med Bill Wilson begynner de et arbeid i Akron og New York, som blir begynnelsen til det som i dag er AA over hele verden. Den før så innadvendte kirurgen, tar frem til sin død personlig kontakt med ikke mindre enn 5000 alkoholikere – for hjelpe dem til et nytt liv.²

3.2 STORBOKEN

De åndelige ideer som ligger til grunn for AA, ble sammenfattet i 12 trinn (jfr. appendix 1) og ble første gang presentert i boken *Anonyme Alkoholikere (Storboken)* som utkom i 1939, sammen med vitnesbyrd fra mange alkoholikere som beskrev sine drikkeerfaringer og sin tilfriskning. Når en leser disse 12 trinn, blir en slått av hvor konkret og direkte en forholder seg til alkoholismen. AA kom til Norge i 1947, og i de følgende år ble en rekke grupper dannet utover landet. Storboken ble første gang oversatt til norsk i slutten av 1950-årene. Den foreligger nå i sin tredje utgave og i ny oversettelse. Det andre sentrale skriftet i AA er *12+12 AA's tolv trinn og tolv tradisjoner*, som ble utgitt på norsk i 1992. Mens "*Storboken*" er full av vitnesbyrd fra alkoholikere om deres kamp mot alkoholen og deres vei til tilfriskning, er *12+12* er en praktisk/teoretisk gjennomgang av AA's tolv trinn og tolv tradisjoner (jfr. appendix 2). AA har pga 12 trinnsprogrammet gitt opptakten til en stille, åndelig revolusjon som har gitt millioner av mennesker hjelp med destruktiv avhengighet i sine liv.³

Man innså etter hvert at det ikke bare var den rusavhengige som var følelsesmessig syk, men også hele hans eller hennes familie var berørt. Derfor startet man 12-trinnsgrupper for voksne pårørende (Al-Anon 1951) og for ungdommer fra misbrakerhjem (Ala-Teen 1957). I 1957 startet Anonyme Narkomane.

3.3. EN UTVIDELSE AV RECOVERY – FRA RUS TIL ANNEN AVHENGIGHET

Recoverybevegelsen har siden 1980-tallet vært et samlebegrep for et mangfold av grupper som har sprunget fram av 12-trinnsprogrammet. I dag er om lag 15 mill. amerikanere deltagere i ukentlige recoverygrupper. Av disse 500 000 grupper, er det nå bare en mindre del som arbeider med rusavhengige. Det gjelder ikke lenger bare alkohol- og annet rusmisbruk, men selvhjelpsgrupper for folk med spiseforstyrrelser, ulike former for spillgalskap, ødelagte relasjoner til nære og kjære pga helsefarlige oppvekstvilkår som overgrep osv. Gjennom de amerikanske kirkenes imponerende sjelesorgskompetanse, har recovery-bevegelsen både blitt beriket og fordypet i 90-årene.

Månsus henviser i sin bok *Den kosmiske katedralen* til en større undersøkelse som ble gjort blant et utvalg av pastorer fra hele USA av det evangelikale tidsskriftet *Leadership*. Det viste seg at tre av fem menigheter hadde en eller annen form for støttegruppe (61%). Ikke mindre enn tre fjerdedeler av pastorene var positive til recoverygrupper (77%). Nesten halvparten av pastorene hadde selv enten deltatt i eller ledet en slik gruppe. Vel halvparten av pastorene (53%) mente at kirker med recoverygrupper både tiltrakk og beholdt kirkeuvante lettere enn andre kirker pga den

trygge atmosfæren. Visse menigheter hadde opp til 75% gruppedeltagere som ikke var medlemmer i menigheten. De spurte pastorene var mest motivert for å ordne med støttegrupper for følgende kategorier: alene-foreldre (31%), tilfrisknende alkoholikere (28%), de som rammes av sorg (23%), sårede etter skilsmisser (22%), mennesker med spiseforstyrrelser og rusmisbruk (18%) samt incestoffer (10%).⁴

Psykologen og teologen Richard Grant sier det slik:

“Vi står mitt i en “anonym” andlig revolution. Amerikas experiment i demokrati har äntligen åstadkommit en andlighet som motsvarar dess erfarenhet: de tolv stegen. Recoverygrupper sprider sig som en löpeld över USA og griper sig an en till synes oändlig mängd olika tvångsbeteenden: alkoholism, narkomani, matmissbruk, köpmani osv. De tolv stegen tilltalar amerikanerna, eftersom stegen är demokratiska, samtidigt som de visar stor respekt för den enskilda människans erfarenhet och rättigheter ock inte låter teologiska uppfatningar stå i vägen för andligt växande. Det förefaller i själva verket som om de tolv stegen förpassar definitioner och idèer til det bakre ledet. Lärarna i tolvstegsprogrammet baserar sin auktoritet på personliga erfarenheter av tillfrisknande, inte på någon formell utbildning eller några betyg. I tolvstegsprogrammet är gudssynen helt underordnat erfarenheten av att en högra makt er verklig i ens liv.”⁵

Sentralt i recovery står små 12-trinnsgrupper som møtes hver uke, hvor en møter likesinnede og får bearbeide skadene i sitt liv og sine relasjoner. Ut fra disse dype åndelige kilder henter deltagerne sinnsro og indre helbredelse. Noe av hemmeligheten i de tolv trinn, er at man ikke skygger for mørket, smerten og skylden i våre liv. En dyp identifisering og solidaritet finner sted, der Gud får gjøre sin gjerning.

4. VIKTIGE FORUTSETNINGER FOR TILFRISKNING.

Dale S. Ryan heter lederen for National Association for Christian Recovery (NACR). De gir ut et magasin som heter *STEPS* og har laget egne hjemmesider på Internett, hvor noen av artiklene er lagt ut.⁶ Jeg vil supplere Ryans tanker og erfaringer med J.Keith Miller fra hans bok *Steg in i livet – tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande*.⁷ Det finnes etter deres mening noen grunnleggende felles forutsetninger for recovery.

4.1. DET FINNES ET PROBLEM

Dersom det ikke finnes et problem, er det heller ikke noe man trenger tilfriskning i fra. Ryan mener at mange kristne erkjenner at synd eksisterer som teologisk begrep, og som et problem som den nådige Gud har løst ved at Jesus Kristus sonet alle mennesker synd og skyld på korset. Men denne “objektive” sannhet stemmer ikke med mange kristnes opplevelse av sin hverdag – i det minste hvis de er ærlige med seg selv. Denne fornektelsesstrategi tar seg gjerne følgende utslag: a) vi forsøker å skjule at vi er svært

sårbare i forhold både til oss selv og andre, b) vi berøver Gud muligheten til å virke i oss for å gi å del i tilfriskning, c) vi bruker enorm energi på å holde en vellykket fasade. AVIS's slagord er "Try harder!" Det er også mange kristnes slagord, som til slutt gjør at byrden av ikke å lykkes, får en til å bryte sammen eller bli totalt utbrent.

At en alkoholiker som har drukket seg fra jobb og familie, trenger hjelp, er greit å forstå. Miller peker på at mange kristne som ikke har stått overfor slike konkrete kriser, har problemer med å innse at de også er maktesløse og trenger hjelp. De kan ha det vondt både åndelig og følelsesmessig, og kan kjenne på en uro i sitt indre. Slike symptom kan være tegn på den samme åndelige sykdom som ligger bak alkoholisme og annen destruktiv avhengighet. Recovery begynner derfor med den smertelige erkjennelsen at det finnes et problem.

4.2. PROBLEMET ER MITT PROBLEM.

Helt avgjørende for den som vil oppleve tilfriskning, er iflg. Ryan å akseptere problemet som sitt problem. Det er lett å se andres problem og til og med jobbe med disse - endog profesjonelt. Men vår tilfriskning ligger ikke i å jobbe med andres problemer. Nerven i tilfriskningen er når jeg tar tak i mine spørsmål, min sårbarhet, min kamp. Det starter ikke med at mine foreldre, min ektefelle, min menighet eller samfunnet som omgir meg, forandrer seg. Det er hos meg selv forandringen må begynne.

Miller tar i sin bok opp vårt forhold til synd, som et eksempel på at vi ikke makter våre liv. Synden minner oss om avhengighet eller misbruk som synes å styre vårt handlingsmønster, selv om vi ikke vil det eller har sverget på at vi aldri mer vil gjøre det. Han sier at mange uroes når synden kalles for sykdom. Dermed gis det inntrykket at man ikke selv er ansvarlig for sine handlinger. Selv om vi er maktesløse i på egen hånd å beseire synden, har vi paradoksalt nok ansvar for vår synd og for å søke hjelp for å kunne slutte å synde – en søken som vil føre oss til Gud, sier Miller. Tilfriskning begynner når problemet erkjennes som mitt problem.

4.3. TILFRISKNING TAR TID.

Vårt samfunn ønsker kjappe løsninger. Skal forandringer skje, må de skje fort. Vi liker dårlig det som tar tid og krever utholdenhet. Dette har også lett for å prege vårt åndelige liv. Ryan mener at det siste mange mennesker ville like å høre fra Gud, er: "Du er invitert til å legge ut på en reise som vil vare resten av ditt liv." Sannheten er jo at måten vi lever på i dag, har nedfelt seg i et mønster som vi har praktisert lenge. Tilfriskning fra ting som skaper usunn avhengighet og som har pågått lenge, handler om en forandret livsstil - fra nå og for resten av vårt liv.

Miller bruker en artig metafor på 12-trinnsprogrammet for å understreke det samme. Han sier at vi mennesker ofte vil ha et åndelig program som er logisk, som om det handlet om legge sammen en rekke tall og så finne sluttsammen. 12-trinnsprogrammet

sammenligner han heller med å sylte agurker. Det viktigste for prosessen, er at agurkene får ligge å trekke i laken. Slik er det med den som søker tilfriskning gjennom recoverygrupper. Man må "ligge og trekke" i 12-trinnsprogrammets møter og dets tidkrevende prosess. Det er derfor helt naturlig at tilfriskning tar tid.

4.4. TILFRISKNING FORUTSETTER MENNESKELIGE RELASJONER.

Vår tids individualisme får oss til å tro at vi blir bedre hvis vi kan "fikse" livet vårt selv, være hjemme og lese bøker om emnet og forsøke å kjempe vår ensomme kamp. Men iflg. Ryan er det flere grunner til at dette ikke virker: a) Måten vi oppfører oss på nå, har vi lært gjennom relasjoner med andre. Bare i sunne relasjoner kan vi lære en sunnere måte å leve på. b) Recovery er ikke bare en prosess som har pedagogiske eller kognitive elementer. Du kan lære mye på egen hånd, men det kommer en tid hvor en må ut å praktisere (learning by doing). c) Vi er ikke objektive observatører av våre egne liv. Vi har en tendens til enten å dømme oss selv nord og ned, fordi vår selvfølelse kan ha fått en alvorlig knekk, eller vi kan være eksperter på å unnskyld oss. Derfor trenger vi andre mennesker. Derfor handler tilfriskning om å begynne og bygge gode relasjoner med andre, alt fra en terapeut til medlemmer av en selvhjelpsgruppe.

Miller skisserer fem viktige ting for den som går igjennom 12-trinnsprogrammet: a) deltar i 12-trinnsmøtene, b) leser et visst materiale, c) ber og mediterer, d) tar imot veiledning av en fadder (også kalt sponsor i AA) mens man arbeider med trinnene, e) deler med andre av det man selv har funnet. Bortsett fra b) og c), involverer de andre momentene andre menneskers medvirkning. Målet med tilfriskningen er kunne ha et sunt og godt forhold til andre mennesker, uansett hvem de er.

4.5. RECOVERY ER EN ÅNDELIG REISE.

Ryan understreker at recovery ikke handler om noen slags ny type psykologisk teknikk, men at det primært er en åndelig reise. 12-trinnsprogrammet har en åndelig agenda. Hvis for eksempel alkohol var hovedproblemet, ville totalavhold være løsningen. Men alkoholavhengighet er bare symptomet på et dypere åndelig problem. Mennesker som tror at det bare handler om å overvinne alkoholmisbruket, blir ofte et offer for andre former for avhengighet (f.eks. sexavhengige eller arbeidsnarkomane). Avhold er bare en del av det recovery handler om. Recovery handler om å bli et annet menneske, en person knyttet til Gud i et dypt og helt personlig forhold.

Likevel kan det åndelige aspekt ved tilfriskningen oppleves forvirrende for kristne. Det kan reise tøffe spørsmål om Gud og om vår egen tro, men ut at denne krisen kan det utvikle seg en tro og et liv der vi erkjenner at vi ikke er Gud. Miller forteller at han selv hadde svært vanskelig for å erkjenne sin maktesløshet som kristen. Han hadde jo Kristus og mange kristne venner med en viss makt som kunne hjelpe. Men til sist innså han at ingen andre kunne hjelpe han i hans sykelige ønske om å beherske livet og den redsel og smerte som det uløste. Årsaken til smerten fantes inne i ham selv, i hans usynlige og

selvsentrerte ønske om å "styre nærmiljøet". Ettersom Miller var en kristen, visste han at det fantes en "Høyere Makt" (et uttrykk som går igjen i 12-trinnstenkningen). For ham var denne høyere makt åpenbart i Kristus. Problemet var at han aldri fullt ut hadde innsett at han ikke var i stand til å beseire synden i seg. Han hadde ikke skjønt at å erkjenne sin egen avmakt, åpnet for åndelig vekst og en helt ny gudsrelasjon. Recovery har derfor ikke bare med symptomer å gjøre, men å våge å gå inn til kjernen i sitt åndelige liv og derigjennom finne en ny trygghet i sin gudsrelasjon.

4.6. TILFRISKNING ER MULIG!

Selv om menneskers hverdagssituasjon synes å ha alle odds mot seg hva tilfriskning angår, så er tilfriskning mulig. Hvorfor? Jo, sier Ryan, fordi Gud vil "bakke opp" et slikt prosjekt, selv om det skulle ta resten av vårt liv. Gud har vist det gjennom Jesus Kristus som er solidarisk med oss når vi kjemper i livets motbakker. 12-trinnsprogrammet snakker mye om at vi må slutte å "leke Gud", erkjenne vår maktesløshet for derigjennom å få erfare Guds hjelp. Gud har gitt oss løfter om hjelp som erstatter håpløshet med håp. At Gud virker i oss, gir håp om tilfriskning. Det finnes utallige vitnesbyrd om tilfriskning basert på 12-trinnsprogrammet.

Miller sier at 12-trinnsprosessen er opplevelsen av å forandres av en kjærlig, støttende Gud, som vet hva vi behøver og hjelper oss gjennom smerten slik at vi kan se våre selviske planer og prioriteringer, overgi dem og overlate dem til Gud. Med bakgrunn i egen og andres erfaring, inviterer Miller mennesker som sliter med sine liv inn i 12-trinnsprosessen, på følgende måte: "Velkommen med på et fantastisk, åndelig eventyr!"

5. RECOVERY I SMÅGRUPPER

Vi skal nå se litt nærmere på hva som kjennetegner 12-trinnsgrupper og hva som skiller dem fra vanlige smågrupper i en menighet. Dette vil skje i en slags dialog mellom Dale S. Ryan⁸ og meg selv på bakgrunn av hans erfaringer med recoverygrupper og mine erfaringer med ulike typer smågrupper, spesielt Veksgrupper. La meg med en gang si meg enig med Ryan, at når en har vært innom en 12-trinnsgruppe, registrerer en med en gang en mer intens gruppedynamikk enn en tidligere har vært borti.

5.1. KONKRETE MÅL OG MÅLGRUPPER

Tar jeg utgangspunkt i den gruppemodellen jeg kjenner best - Vekstgruppa - vil jeg si at det er fellestrekk i målet med recoverygruppene. Ei Vekstgruppe legger vinn på å gjøre mennesker til Kristus-disipler gjennom enkle oppgaver, livsnær bibelsamtale, bønn og åpent fellesskap. Når vi deler med hverandre, går vi forsiktig ut og forventer ikke stor åpenhet fra gruppedeltagerne omkring dypere personlige problemer. I recoverygruppa er hovedmålet personlig forandring, ikke å bygge sosialt nettverk eller å gi undervisning. En recoverygruppe kan f.eks. prøve å hjelpe mennesker som har en karakter som er dominert

av usunn avhengighet, til å bli mennesker som mer og mer preges av sinnsro. Målet med en recoverygruppe er som regel mye mer konkret enn i andre typer grupper.

Ei vanlig Vekstgruppe eller annen bibelgruppe, skal helst ikke være en homogen gruppe, men gjenspeile allsidighet i deltagerens kjønn, sosiale status, interesser osv. En recoverygruppe henvender seg som regel til en konkret målgruppe, f.eks. voksne barn av alkoholikere, mennesker med spiseforstyrrelser. Å bare "stikke innom" en Vekstgruppe, er ikke nok. Man bør komme forberedt og være villig til å bidra i bibelsamtale, bønn osv., uten at det stilles som et krav. I en 12-trinnsgruppe kan det bare å "stikke innom" være svært viktig, fordi en derigjennom viser at man er i en prosess hvor en fortsatt trenger å jobbe med sitt problem.

5.2. LEDELSE

I en Vekstgruppe er lederen eller lederparet svært viktige personer. De forbereder og leder bibelsamtalen, de tar flere avgjørelser på gruppas vegne, de ser til at gruppa har en viss progresjon osv. En blir leder i en Vekstgruppe etter at man selv har vært vanlig deltager i en gruppe først. Lederforventningene i en recoverygruppe er annerledes, nettopp fordi selvhjelpsprinsippet er så avgjørende. Det unike er at enhver har ansvar for sin egen tilfriskning. Dersom andre skal fortelle en hva en skal gjøre hele tiden, hører en snarere hjemme i en terapigruppe. Det er ikke uvanlig å la ledelsen av 12-trinnsgrupper gå på omgang blant deltagerne for å redusere inntrykket av at lederrollen er avgjørende for gruppen.

5.3. GRUPPEPROSESSEN

Gruppedynamikken er kanskje det området hvor en klart ser forskjellen mellom en recoverygruppe og en vanlig smågruppe i en menighet.

a) Diskusjon/bekjennelse. Både i bibelsamtalen og når vi deler med hverandre, betones det i Vekstgruppa betydningen av at alle kommer med sine oppdagelser, at vi får en god og åpen samtale. Det er godt for deltagerne, og det fremmer læringen. Men det er mulig til en viss grad å skjule sitt "sanne jeg", sine nederlag og sin smerte i en Vekstgruppe.

I 12-trinnsgruppa er samtalen (kalt "cross-talk") ofte sett på som noe uønsket. Samtalen/diskusjonen er erstattet av en form for vitnesbyrd. På den måten oppøves deltagerne til å dele sin livshistorie. Så ærlig som mulig forteller deltagerne hvordan de har opplevd eller ikke opplevd Guds innvirkning på det området hvor de sliter. I likhet med bekjennelsen, er vitnesbyrdet noe som fremmer evnen til å være sann og ærlig om sitt liv.

b) Konfisensialitet. I ei Vekstgruppe er det ting vi forventer blir i gruppa av det mer personlige vi deler med hverandre. Men det er flere ting vi ønsker skal bli kjent av andre, både som et uttrykk for omsorg eller som gjenstand for forbønn. I en recoverygruppe derimot, er det man forteller andre ofte en åpen og ærlig skildring av svært personlige

forhold som er viktige for ens egen tilfriskning. Derfor er anonymitetsprinsippet svært grunnleggende. Det som blir betrodd i ei slik gruppe, skal som en viktig regel forbli konfidensielt. Slik må det bare være.

c) Å utlevere seg selv. I Vekstgruppa tar vi ikke for gitt at mennesker vil åpne seg og utlevere ting fra sitt eget liv. Vi kan – for å hjelpe på en slik prosess – ha enkelte øvelser i dette med å bli mer tillitsfull overfor andre. Det finnes ulike ganske ufarlige spørsmål som prøver å hjelpe frem en større åpenhet – som for eksempel: "Hvem er din favorittperson i Bibelen – og hvorfor?" eller "Fortell om et menneske som har betydd mye for deg?" til mer uskyldige "Hva er din favorittfarge – og hvorfor?"

I en recoverygruppe går man rakt på sak, og forutsetter åpenhet. En sier selvsagt hvor mye en vil , og får selvsagt tid til å "gå seg til" i gruppa. Gruppesamlingen begynner med at man utleverer vanskelige og smertelige fakta om sitt liv. I en 12-trinnsgruppe er det første man sier vanligvis: "Hei, jeg heter _____ og jeg er _____." Og så sier man hva man sliter med: "jeg er alkoholiker", eller "jeg er narkoman" eller "jeg er matmisbruker" osv. Denne utleveringen er "inngangsbilletten" til en slik gruppe. Bare det at man stiller i en slik gruppe, viser for en selv og andre hva man sliter med i sitt liv.

5.4. KONKLUSJON

Ei Vekstgruppe kan være stedet, hvis man en er på utkikk etter å få venner eller vil lære å leve som en Jesu etterfølger i verden. Ei recoverygruppe er primært stedet for den som trenger personlige forvandling i livet på et konkret område hvor en sliter - gjennom bekjennelse, vitnesbyrd og bønn. Enhver recoverygruppe avsluttes med den s.k. sinnsrobønnen:

"Gud, gi meg *sinnro*
til å akseptere det jeg ikke kan forandre,
mot til å forandre det jeg kan
og *forstand* til å se forskjellen."

6. ER RECOVERY "LIV LAGA" I EN NORSK MENIGHET?

6.1 MED BAKGRUNN I USA

Høsten 1988 var jeg på tre måneders studieopphold i Asbury United Methodist Church i Tulsa, Oklahoma, for å studere smågrupper i menigheten. Menigheten på vel 5000 medlemmer, hadde mange tilbud til menighetens medlemmer og venner utover vanlige gudstjenester. Jeg fikk benytte et rom i undervisningsseksjonen som min studieplass. Hver tirsdag morgen, var det kraftig røykelukt i rommet. Hvorfor? Jo, AA hadde hatt sitt ukentlige møte i rommet mandagskvelden.

Inntil for 15-20 år siden var dette situasjonen for flere menigheter i USA. De åpnet sine lokaliteter for lokale recoverygrupper som AA, men hadde få eller ingen egne tilbud til mennesker som sliter med avhengighetsproblemer. Mange kirker hadde, på tross av en god sjelesorgskompetanse, ikke skikkelige tilbud til de mennesker som sliter med destruktiv avhengighet.

I dag har mange kirker i USA egne recoverygrupper som en del av menighetens diakonale arbeid. Jeg har ikke kunnskap nok til å vite om dette engasjementet fordeler seg jevnt i de forskjellige kirkesamfunn, men jeg har en følelse av at pinsemenigheter og mer uavhengige menigheter ligger lenger fremme i dette arbeidet enn de mer tradisjonelle kirkesamfunn.

Harry Månsus mener at et vendepunkt kom på midten av 1980-tallet i USA, og at denne satsingen har gitt disse kirker en unik kontakt med vanlige menneskers behov, ikke minst i de travle storbymiljøene. Månsus sier også at kirkenes recoveryarbeid er Kristus-sentrert, ved at tolvtrinnsprogrammets "Høyere Makt" og "Gud, slik vi selv oppfatter Ham", får Jesu Kristi ansikt fra evangeliene. Det er derfor mange avhengige som i sitt eget tempo finner hjem til Kristus og kirken i disse miljøene.⁹

6.2. SITUASJONEN I NORDEN

I Norden har ikke kristne menigheter den samme status som i USA, som et naturlig sted å gå med problemer av sjelesørgerisk eller mellommenneskelig karakter. Denne typen diakonalt arbeid utføres i Norge som regel utenfor den lokale menighet, i regi av organisasjoner som Kirkens Bymisjon, Blå Kors, Kirkens SOS, Kirkens familierådgivning, Evangeliesentrene, Frelsesarmeen – for å nevne noen. Her til lands kjenner jeg ikke til noen lokalmenigheter som seriøst jobber med 12-trinnsprogrammet som en del av menighetens diakonale arbeid. Men jeg vet at den kristne organisasjonen Blå Kors i noen institusjoner benytter dette programmet som en del av sitt behandlingstilbud.

I Sverige har som nevnt Harry Månsus vært en pioner i arbeidet med de s.k. sinnsrogudstjenester, som forener de tolv trinnenenes innsikt og erfaring med kristen tro og sjelesorgskompetanse. Ersta Vändpunkten i Stockholm og Stadsmissionen i Göteborg, er diakonale institusjoner som har stått i første rekke i Sverige når det gjelder å hjelpe unge mennesker til å lege skadene fra misbrukerhjem med tolvtrinnsprogrammet som basis. Ellers er det enkelte kirker tilknyttet Bromma-Dialogen i Stockholm og en del retreatgårder som jobber med recoverygrupper.¹⁰

6.3. HINDRINGER FOR RECOVERY PÅ NORSK

På bakgrunn av det jeg har prøvd å vise i denne oppgaven, tror jeg det er vanskelig å tenke seg et recoveryarbeid som en vanlig virkegren i for eksempel en frikirke- eller statskirkemenighet i Norge. Det er flere grunner til det:

Mange som sliter med usunn avhengighet, har i utgangspunktet et anstrengt forhold til kristne menigheter generelt. En slik påstand kan jeg ikke belegge med statistisk materiale, men det er et inntrykk jeg sitter igjen med når jeg har hørt Månsus undervise eller når jeg har lest en del litteratur om dette temaet. Møte med kristne personer og kristne menigheter som har blitt opplevd fordømmende, gjør at mennesker som sliter med destruktiv avhengighet, vil se med skepsis på hva en kirke eller menighet har å tilby. Kirken blir – med rette eller urette - av de som kjemper med dårlig selvbilde, sett på som et sted for de vellykkede, de som fikser livet. Og en må spørre om ikke dette ytre sett er en naturlig slutning. Hvor mange menigheter signaliserer med sin forkynnelse og sin livsstil at her er det plass for de som faller utenfor det "gode selskap"?

Mange av de som sliter med destruktiv avhengighet, er ikke folk som nødvendigvis står nederst på den sosiale rangstige. Folk som behøver tilfriskning, kommer fra alle lag av folket. For de fleste er deres avhengighet forbundet med mye skamfølelse, mindreverdighet og fornektelse. Da er det kanskje ikke naturlig å vende seg til en menighet som er liten og gjennomsiktig, for å begynne å jobbe med sitt avhengighetsproblem. Behovet for anonymitet – i alle fall i startfasen – krever at for eksempel en selvhjelpsgruppe møtes på et sted og til en tid hvor dette behovet ivaretas best mulig. Det vil dessuten være en gradforskjell i hva som oppleves sosialt akseptabelt å ha problemer med. Jeg tror de fleste vil være enige i at det er "lettere" å ha et alkoholproblem eller være arbeidsnarkoman enn å søke hjelp for sex-avhengighet, spiseforstyrrelser eller spillemani. Dessuten viser den tidligere nevnte undersøkelsen fra USA, at på spørsmål til pastorer hva de kunne tenke seg å starte med av recoveryarbeid, så kom arbeid blant de med spiseforstyrrelser og de som hadde vært utsatt for incest nederst på listen. Det sier kanskje litt om hva en menighet finner sosialt og religiøst akseptabelt å gi seg i kast med, hvis de skulle vurdere å starte et recoveryarbeid.

De fleste pastorer/menigheter tror jeg mangler grunnleggende kompetanse på hvordan man kan møte og hjelpe mennesker med destruktive avhengighetsmønstre. En slik kompetanse ligger etter min mening ikke primært i teoretisk studium, selv om det er viktig. Men helt avgjørende for filosofien i støttegrupper som jobber med recovery, er at de som deltar, opplever det vi kaller "felles skjebne – felles trøst". Derfor handler det om å basere slike tiltak på mennesker som selv har kjent problemet på kroppen og har begynt sin tilfriskningsprosess. Som regel vil det være mennesker som har fått hjelp av institusjoner utenfor menigheten, og som våger å komme til menigheten for å leve så åpent og ærlig med sitt liv og sitt problem, at en også løper risikoen for ikke å bli forstått av mange. Men hovedkompetansen ligger etter min mening i å benytte mennesker som vil være "wounded healers", for å låne et uttrykk fra Henry Nouwen. Hvor finnes disse i våre menigheter?

6.4. MULIGHETER FOR RECOVERY PÅ NORSK

Hvor går så veien – hvor ligger mulighetene her i vårt land? Jeg tror at om en menighet vurderer å starte recoveryarbeid, må de med en gang erkjenne at dette er en

jobb som noen få "kompetente" får gjøre på menighetens vegne. Målsettingen om å integrere dette som et vanlig menighetstilbud, må en etter min mening oppgi, uten dermed å si at dette arbeidet er så spesielt at det ligger helt på siden av hva menigheten skulle befatte seg med. En må også vurdere om denne arbeidsformen – i alle fall i begynnelsen - bør legges til et "nøytralt" lokale, selv om det offisielt går i menighetens navn.

En menighet som vurderer å starte støttegrupper for mennesker i livskriser, bør kanskje starte med de mer "aksepterte" problemstillinger, for eksempel sorgarbeid og støttearbeid for aleneforeldre – selv om dette ikke vil være det mange først og fremst tenker på som en 12-trinnsgruppe. En kristen recoverygruppe bør ha klart definerte retningslinjer (jfr. appendiks 3)

En menighet som vil gi seg inn på et område i recoveryarbeidet, bør ha en eller flere som har personlige erfaringer med den typen problematikk. En behøver ikke nødvendigvis å være alkoholiker for å starte en støttegruppe for de som kommer fra hjem med alkoholisme. Det rekkes at man er medavhengig ved at foreldre, søsken, besteforeldre har vært alkoholikere. Kommer noen fra institusjonsopphold, kan de oppmuntres til å få noen sammen med seg, som ikke nødvendigvis sliter med det samme, men som vil være med å starte en selvhjelpsgruppe som kan trekke andre med seg. Slike grupper startes ikke ved store PR-kampanjer, men ved "munn-til-munnmetoden".

Pastoren og/eller diakonen eller andre i menigheten som har ansvar for menighetens diakonale tjeneste, bør gjennom lesning og studiebesøk på institusjoner som arbeider med 12-trinnsprogrammet, sette seg inn i hvordan slike selvhjelpsgrupper fungerer. Samspill for eksempel mellom en menighet og en nærliggende institusjon kan være nyttig og til gjensidig hjelp. Institusjonen har kompetansen og klientene, mens menigheten kan være et ledd i oppfølgingsarbeidet. Pr. i dag vil dette her til lands nesten utelukkende gjelde institusjoner som behandler alkohol- og narkotikamisbruk. Her kan menigheten arrangere sinnsrogudstjenester og på den måten "bygge bro" til institusjonen. Noen menigheter tror jeg har ressurser og muligheter til å gjøre noe mer enn å være en varmhånd for mennesker som er så belastet, at de har havnet på gata. Men selv om jeg tror at slike menigheter her til lands foreløpig vil være unntak, vil jeg oppmuntre de som brenner for saken til å gjøre et ærlig forsøk. En må imidlertid beregne omkostningene: Viktige holdninger tror jeg vil være: mye menneskekjærlighet, en stor grad av raushet og respekt for mennesker som våger å erkjenne sitt problem og vil gjøre noe med det. Videre tror jeg en grundig planlegging vil være avgjørende, hvor en både identifiserer behovet og de som vil gjøre bruk av et slikt tilbud.

7. AVSLUTNING

For meg har kontakten med recoverybevegelsen vært lærerik og nyttig. Jeg har gitt uttrykk for at jeg kjenner meg hjemme blant 12-trinnsfolket. Det finnes mye skjult nød i vårt land, også i kristne kretser. Det viser de siste års avsløringer av bl.a. seksuelle overgrep i

kristne kirker og organisasjoner. Noen sier at vi bare har sett toppen av isfjellet. I samfunnet er behovet stort for konkrete tiltak rettet mot mennesker som sliter med destruktiv avhengighet. Recoverybevegelsen er en utfordring om å ta på alvor at mange sliter med livet. Jeg tror i likhet med Miller i at "de tolv trinnene tillemper troens prinsipper på smerten hos vår tids mennesker på en måte som leder dem som lider, inn i en nær og levende relasjon til Gud og gjør dem frie til å leve et meningsfullt liv der de søker Guds vilje." ¹¹ Jeg tror recoverybevegelsen har et stort potensiale også her til lands med sin tolv trinn til sinnsro. Hvordan det skal skje, blir en stor utfordring for både kristne diakonale institusjoner og menigheter. En begynnelse vil være å skape et nettverk i Norge inspirert av det man har fått til i regi av Brommadiologen i Sverige. Ps. Norges Kristne råd står som innbyder til en kursdag med J. Keith Miller i Oslo 26. oktober i år. Kan det være en start?

FOTNOTER

¹ Harry Månsus, *Den kosmiska katedralen*, (Bokförlaget Libris, Örebro 1996) 75-79

² Ibid. 32-35, 54-71

³ *Anonyme Alkoholikere, Historien om hvordan tusener menn og kvinner har gjenvunnet helsen etter alkoholmisbruk*, Oversatt av Axel S. Seeberg (Anonyme Alkoholikere i Norge 1996)

⁴ Harry Månsus, *Den kosmiska katedralen*, (Bokförlaget Libris, Örebro 1996) 81-82

⁵ J. Keith Miller, *Steg in i livet – Tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande*, (Bokförlaget Libris, Örebro 1995) 15-16

⁶ Dale S. Ryan, *STEPS MAGAZINE*, Artikkelen "Back to the Basics: An Introduction to Recovery" lagt ut på Internett via NACR's hjemmeside.

⁷ J. Keith Miller, *Steg in i livet – Tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande*, (Bokförlaget Libris, Örebro 1995) 22-29

⁸ Dale S. Ryan, *STEPS MAGAZINE*, Artikkelen "Recovery Groups and Small Groups" lagt ut på NACR's hjemmeside.

⁹ Harry Månsus, *Den kosmiska katedralen*, (Bokförlaget Libris, Örebro 1996)

¹⁰ Harry Månsus, *TROTS ALLT 3/98*. Artikkelen "Tolv steg till sinnesro" s47

¹¹ J. Keith Miller, *Steg in i livet – Tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande*, (Bokförlaget Libris, Örebro 1995) 19

LITTERATUR

Anonyme Alkoholikere, Historien om hvordan tusener menn og kvinner har gjenvunnet helsen etter alkoholmisbruk, Oversatt av Axel S. Seeberg, Anonyme Alkoholikere i Norge 1996

J. Keith Miller, *Steg in i livet – Tolvstegsprogrammet som en modell för andligt växande*, Bokförlaget Libris, Örebro 1995

Harry Månsus, *Den kosmiska katedralen*, Bokförlaget Libris, Örebro 1996

Dale S. Ryan, *STEPS MAGAZINE*, Utvalgte artikler lagt ut på NACR's hjemmeside på internett.

Bill Morris, *The Complete Handbook for Recovery Ministry in th Church*, Thomas Nelsons Publishers, Nashville 1993

Appendiks 1

(Hentet fra boken *12+12, Anonyme Alkoholikere*)

DE TOLV TRINN

1. Vi innrømmet at vi var maktesløse over alkohol (eller annen destruktiv avhengighet), og at vi ikke lenger kunne mestre våre liv.
2. Vi kom til tro at en Høyere Makt kunne hjelpe oss til å få vår sunne fornuft tilbake.
3. Vi bestemte oss for å overlate vår vilje og vårt liv til Guds omsorg, *slik vi selv oppfattet Ham*.
4. Vi foretok en fryktløs og grundig moralsk selvransakelse.
5. Vi innrømmet, ærlig og utilslørt, våre feil for Gud, for oss selv og et annet menneske.
6. Vi var helt innstilt på å la Gud fjerne alle disse feilene.
7. Vi ba Ham ydmykt fjerne vår feil.
8. Vi satte opp en liste over alle dem vi hadde gjort vondt mot og var villige til å gjøre alt sammen godt igjen.
9. Vi gjorde opp med disse menneskene, når det var mulig å gjøre det uten å skade dem eller andre.
10. Vi fortsatte med selvransakelse, og når vi hadde feilet, innrømmet vi det uten å nøle.
11. Vi søkte gjennom bønn og meditasjon å styrke vår bevisste kontakt med Gud, *slik vi selv oppfattet Ham*, og ba bare om å få vite Hans vilje med oss og kraft til å utføre den.
12. Når vi hadde hatt en åndelig oppvåkning som følge av disse trinn, prøvde vi å bringe budskapet videre til andre alkoholikere (eller de som lider av annen destruktiv avhengighet) og følge prinsippene i all vår gjerning.

(Det som står i parentes, er forfatteres tillegg)

Appendiks 2

(Hentet fra boken *12+12, Anonyme Alkoholikere*)

AA'S TOLV TRADISJONER

(grunnleggende likt også for andre typer selvhjelpsgrupper)

1. Vår felles velferd bør komme først, personlig helbredelse avhenger av AA-enhet.
2. For vårt gruppeformål finnes bare én høyeste autoritet – en kjærlig Gud, slik Han uttrykker seg i vår gruppesamvittighet. Våre ledere er kun betrodde tjenere – de regjerer ikke.
3. Den eneste betingelse for AA-medlemskap er et ønske om å slutte å drikke.
4. Hver gruppe bør være selvstendig, unntatt når det gjelder saker som vedrører andre grupper eller AA som helhet.
5. Hver gruppe har som ett hovedformål – å bringe AA-budskapet til alkoholikere som fremdeles lider.

6. En AA-gruppe bør aldri gi garantier eller finansiell støtte, og bør ikke låne AA-navnet til noen beslektet organisasjon eller utenforstående foretagende, for at ikke penge-, eiendoms-, eller prestisjespørsmål skal avlede oss fra vårt fremste formål.
7. Hver AA-gruppe bør være selvhjulpen, uten bidrag utenfra.
8. AA bør alltid være ikke-profesjonell, men våre servicekontorer kan gjøre bruk av spesialutdannede folk.
9. AA bør aldri bli organisert, men kan opprette tjenesteorganer eller komiteer som er direkte ansvarlig overfor dem de tjener.
10. AA tar ikke standpunkt til utenforliggende spørsmål. AA-navnet bør således aldri trekkes inn i offentlige stridsspørsmål.
11. Vår kontakt med allmennheten er mer basert på tiltrekke enn å drive propaganda. Når det gjelder presse, radio, TV og filmer, må personlig anonymitet alltid bevares.
12. Anonymitet er det åndelige grunnlaget for alle tradisjoner, som alltid minner oss om å sette prinsipp foran person.

Appendiks 3

(hentet fra boken *The Complete Handbook for Recovery Ministry in the Church*)

FORSLAG TIL RETNINGSLINJER FOR EN KRISTEN RECOVERYGRUPPE

1. **Konfidensialitet**
Vi praktiserer konfidensialitet til enhver tid på alle områder som berører gruppen og dens medlemmer.
2. **Ansvarlighet**
Vi tar hver for oss personlig ansvar for våre tanker, følelser, oppførsel og tilfriskning, og snakker bare ut fra personlig erfaring.
3. **Akseptering**
Vi gir hverandre den samme ubetingede kjærlighet, akseptering, nåde og tilgivelse som Gud har vist oss gjennom Jesus Kristus.
4. **Respekt**
Vi behandler hverandre med stor respekt og verdsetter hverandre som unike Guds skapninger, som fortjener å bli hørt og forstått.
5. **Ærlighet**
Vi forplikter oss til absolutt ærlighet som en livsstil og et fundamentalt prinsipp når vi skal etablere og bevare et sunt forhold til Gud, oss selv og andre.
6. **Åpenhet**
Vi har besluttet at vi vil være åpne og villige til å få del i en ny åpenhet og innsikt som kommer til oss gjennom andres erfaring, styrke og håp, og vi er rede til å ta risikoen på å gjøre positive og sunne forandringer i våre holdninger og handlinger.
7. **Oppmuntring**
Vi forsøker å styrke og bekrefte hverandre til enhver tid: motivere hverandre til å tro at positiv forandring er mulig. Vi oppmuntrer hverandre til å holde ut på nye veier hvor Gud leder oss. Vi vil også glede oss over de forandringer vi oppnår på områder hvor vi seirer og hvor vi erfarer at vi blir nye skapninger i Jesus Kristus.